

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881.   Andra Kammaren.   N:o 13.

Lördagen den 26 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18 och 19 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 9); samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:is 4 och 5 (i samlingen N:is 10 och 11).

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10 a), angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

Punkten 1:

I anledning af Herr *A. O. Wallenbergs* inom Första Kammaren afgifna motion, N:o 28, deruti var föreslaget, att Riksdagen behagade besluta, det statsministerns aflöning skulle bestämmas till minst 24,000 kronor årligen och att detta belopp finge utgå från innevarande års början, hade Utskottet gjort den hemställan,

att Herr Wallenbergs förevarande förslag icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Om förhöjd
aflöning för
statsmini-
stern.*

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse anförde: Jag underskattar visserligen icke den välvilja, som föranledt framställandet af ifrågavarande förslag, men jag har den uppfattning, att i en fråga sådan som denna initiativet icke bör utgå från enskild motionär. Jag är nemligen förvissad, att, om och när Kongl. Maj:t finner omständigheterna påkalla en förhöjning i aflöningen för vare sig stats-

ministern eller de öfriga ledamöterna af konungens råd, han icke lärer underlåta att derom hos Riksdagen göra framställning.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 2:

Lades till handlingarne.

Punkterna 3—11:

Biföllos.

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.*

Uti *punkten 12* hade Utskottet hemställt:
att Riksdagen måtte, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, för år 1882 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 40,000 kronor, att användas till *aflöning och underhåll åt särskild polisstyrka på landet*, der sådan kunde af förhållandena påkallas, äfvensom till *belöningar* för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande.

Beträffande denna hemställan yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall icke göra något yrkande om nedsättning i beloppet. Jag vill endast med anledning af det sätt, hvarpå dessa medel understundom användas, yttra några ord. Af statsrevisorernas berättelse framgår — och en hvar som vill taga reda på förhållandet kan der erfare det — att dessa medel användas på ett sätt, hvartill de ingalunda äro afsedda. Konungens Befallningshafvande använder dem nemligen rent af till löneförhöjning åt fast aflönade tjenstemän, hvilkas löner Riksdagen reglerat och fastställt. Man kan derföre också med skäl säga, att vi icke behöfva någon särskild polisstyrka på landet, eftersom det derför afsedda anslaget hufvudsakligast användes till löneförhöjning åt redan befintliga ordinarie polismän, som derigenom få en betydlig tillökning i sina förut pröfvade och fastställda lönevilkor. Och man kan verkligen vara berättigad att fordra mera arbete af länsmanen nu, sedan hans löneförmåner genom regleringen blifvit så väsentligt förbättrade. För mig är det åtminstone icke möjligt att inse, hvarföre en länsman, som har oinskränkt skyldighet såsom polisman inom sitt distrikt, kan vara berättigad till särskild godtgörelse för hvad han i sådant afseende ut-
rättar.

Jag har tagit reda på, huru ifrågavarande medel utgått till de särskilda länen, och då funnit t. ex. att år 1880 Elfsborgs, Kalmar, Malmöhus, Örebro och Gotlands län icke uppburit något af detta anslag. Således var det flere, till och med stora län, inom hvilka något särskildt anslag för polis icke var behöfligt det året. År 1880 fick Vesternorrlands län ensamt 9,000 kronor, hvartill kommer att kostnaderna för militärkommenderingen i Sundsvall år 1879 uppgingo,

om jag minnes rätt, till 115,000 kronor; att döma häraf skulle inom det länet väl vara den allra värsta befolkningen i vårt land. Jag djerfves dock tro att så icke är förhållandet, och att dessa medel kunnat utan fara besparats statsverket. Till det län, från hvilket jag är bördig, erhöles 1880 500 kronor, hvartill kommo besparingar från föregående år. Af dessa medel tillföll emellertid icke mindre än 600 kronor en länsman, och det af det skäl, säger Konungens Befallningshafvande, att han skulle hålla särskild polisuppsigt inom sitt distrikt. Detta är emellertid beläget icke långt ifrån mitt hem, och jag har således varit i tillfälle att iakttaga, huru inom detta distrikt med ordningen sig förhåller, och då erfarit, så vidt jag förstår, att något behof för åtgärden icke förefunnits. Deremot har endast ett mindre belopp användts till betäckande af kostnader för brottslingars efterspanande och gripande.

Det förefaller mig således som om man, för att förekomma vidare sådana missbruk med medlens användande, som jag nu påpekat, i klämman borde stryka ut orden: "aflöning och underhåll åt särskild polisstyrka på landet, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfven som till —". Man hade då ställt till vederbörande Konungens Befallningshafvandes förfogande medel till sådana extra åtgärder som gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande. Ty man kan icke begära, att en länsman skall för dessa ändamål resa land och rike omkring utan särskild godtgörelse.

För min del får jag således hemställa, att klämman måtte få följande lydelse:

"att Riksdagen må för år 1882 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 40,000 kronor att användas till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande".

Herr Berg: Jag ber att få yrka bifall till Utskottets förslag. Ändamålet med detta anslag är nemligen icke allenast att befordra upptäckandet af gröfre brott, utan äfven att i vissa orter, der synnerligen stora arbetsföretag pågå och i följd deraf mycket löst folk finnes samlat, sätta vederbörande Konungens Befallningshafvande i tillfälle att förordna särskilda personer till förstärkande af den ordinarie polisen, och otvifvelaktigt synes att anslag är behöfligt för nyssberörda ändamål.

Om, såsom talaren på dalabänken påstod, detta anslag blifvit på något ställe användt, så att ordinarie länsmannen derigenom fått löneförhöjning, så är ett sådant förfarande ingalunda förenligt med anslagets ändamål. Det heter ju nemligen, att anslaget skall användas till aflöning och underhåll åt *särskild* polisstyrka på landet, och det bör sålunda icke kunna användas åt den ordinarie polisen. Jag erinrar mig väl att 1880 års statsrevisor i sin berättelse — jag har den nu icke tillhands, men jag vill minnas att den talar derom, — gjort samma anmärkning emot anslagets användande till löneförhöjning åt ordinarie polisman. Men jag vill också påminna mig att den länsman, som med anmärkningen afses, fått ett särskildt svarare uppdrag att utföra inom en viss trakt af sitt distrikt, men att detta

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

uppdrag gjort att han sjelf icke kunde sköta sin tjänst, utan måst hafva vikarie, till hvilken han fått afstå en del af sin ordinarie inkomst. Om så är, synes mig i detta fall anslagets ändamål icke vara öfverskridet.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Jag har verkligen haft den föreställningen, och jag har den fortfarande, att man i allmänhet är mycket belåten i landet med den anordning till polisens förstärkande, som genom detta extra anslag kunnat åstadkommas. Och äfven om, på sätt här blifvit anmärkt, en och annan gång vid fördelningen af anslaget någon oegentlighet egt rum, så kan väl detta icke utgöra rimlig anledning till att minska eller draga in anslaget eller förändra dess natur. I det skick det nu föreligger tror jag, att Riksdagen bör bibehålla detsamma; och jag hemställer derföre vördsam om bifall till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

Grefve Sparre: I min egenskap af Konungens Befallningshafvande i landsorten kan jag intyga, att detta anslag i allmänhet varit mycket välkommet och särdeles behöfligt, då det mig veterligen blifvit använt. Äfven om Elfsborgs län icke finnes upptaget bland dem, som fingo med af 1880 års anslag, så torde detta bero derpå att bidraget tagits af befintliga besparingar; ty det är icke något år som Elfsborgs län icke fått sådant anslag.

Herrarne torde litet hvar känna till att i de landsorter, der länsmansdistrikten äro stora, särskild polisuppsigt behöfves å vissa från länsmannens bostad aflägsset belägna ställen, vid tillfällen då af en eller annan orsak mera än vanligt mycket folk finnes samman-skockadt, och jag tror derföre ingalunda, att en så beskaffad förändring, som Herr Liss Olof Larsson föreslagit, vore lämplig. Om någon gång missbruk vid anslagets fördelning egt rum så till vida, att det användts till löneförhöjning åt en ordinarie länsman, vore detta visserligen mycket att beklaga, och hoppas jag att ett sådant missförhållande skall rätta sig sjelft. Inom det län, hvars höfding jag har den äran att vara, har sådant icke händt, utan har anslaget utöfvat ett särdeles välgörande inflytande. Jag vill derför instämma med dem, som yrkat anslagets bibehållande i dess nuvarande form.

Herr Hellgrén: Jag begärde ordet med anledning af Herr Liss Olof Larssons påstående att det egentligen vore de ordinarie läns-männen, som komme i åtnjutande af detta anslag. Jag vill då för-utskicka det tillkännagifvandet, att jag sjelf, ehuru polisman inom det vidsträcktaste länsmansdistriktet i riket, aldrig kommit i åtnjutande af någon del af detta anslag, oaktadt jag på resor i tjänsteärenden måst uppföra flera hundratals kronor. Inom mitt distrikt finnas 2 lapp-kapell, som äro belägna det ena 12 och det andra 9 mil ifrån min bostad. I hvartera af dessa kapell hålles gudstjänst 2 gånger om året, och då måste länsman vara med. Jag får således endast för att vid dessa tillfällen utöfva polisuppsigt årligen resa sammanlagdt 84

mil. Jag har aldrig, oakadt många anledningar dertill kunnat finnas, fått någon ersättning för öfverflödiga resor, om jag så får kalla dem, men jag har ansett, att man är bäst belönad af erfarenheten att hafva fullgjort sin pligt. Jag känner icke heller till något fall i Vesterbottens län, der någon ordinarie länsman blifvit delaktig af ifrågavarande anslag, men väl finnas två ställen, Tärna och Malå kapellförsamlingar, som äro långt aflägsna — den ena 9 och den andra 6 mil — från ordinarie länsmannens bostad, och hvarest presterskap finnes samt det i följd häraf är högst nödigt att hafva ständig polis. Här har Konungens Befallningshafvande anslagit på hvarterda stället 900 kronor, men icke för polisuppsigten endast, utan äfven för fullgörande på dessa ställen af länsmannens öfriga skyldigheter. För öfrigt finnas två ställen, Ursvikens och Holmsunds lastageplatser, der särskild polisuppsigt under sommarmånaderna är nödig, då man ju icke kan begära, att länsmannen skall vara allestädes närvarande. Och hvad skulle väl följden blifva, om Herr Liss Olof Larssons förslag ginge igenom? Jo utan tvifvel, att åtskilliga länsstyrelser blefve tvungna att ingå till Kongl. Maj:t med begäran att få fasta löner till nya länsmän på flere olika ställen.

Jag hemställer därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Den kännedom, jag har om denna sak, gör, att jag nödgär ställa mig på samma sida som Herr Liss Olof Larsson. Jag vet nemligen icke, att i min ort detta anslag blifvit användt till annat ändamål, än som i senare delen af nu föredragna punkt finnes angifvet, eller till belöningar för gröfre brotts upptäckande, och jag föreställer mig, att de ställen, der anslaget behöfver användas till det förra ändamålet, eller till aflöning och underhåll åt särskild polisstyrka på landet, blott äro sådana, der större människomassor äro samlade, såsom vid jernvägsbyggnader. Men efter hvad jag låtit mig berätta, skall kostnaden för polisbevakningen å dessa ställen bestridas af det enskilda jernvägsbolagets medel och för detta ändamål användes således icke nu ifrågavarande anslag. Också synes det mig ligga i sakens natur, att det bör åligga det enskilda jernvägsbolaget att ombestyrja en sådan polisuppsigt till förekommande af oroligheter. Anslaget, för så vidt det afser "aflöning och underhåll åt särskild polisstyrka å landet", anser jag derföre temligen obehöfligt.

Jag har äfven hört sägas och tror att det ligger full sanning deri, att svenska folket är det som har den minsta polisstyrkan bland alla folk, hvad landsbygden angår, och det är också erkänt, att svenska folket är i det hänseendet mycket lätt att styra. Jag tror derför, att icke Riksdagen bör skämma bort svenska folket med ökande af polisstyrkan å landet. Vi känna, huru det nu tillgår: länsmännen upprätthålla ordningen med biträde af fjerdingmän och, der det behöfves, särskilda vaktkarlar. Och det medvetandet, att ordningen sålunda upprätthålles mest af befolkningen sjelf, gör säkerligen, att mången, som eljest kanske skulle hafva lust att tillställa något krakel, underlåter detta. Det har på detta sätt gått bra allt hittills och går väl så äfven hädanefter.

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

Jag vill, som sagdt, icke vara med om någon nedprutning å anslaget, ty jag tror det vara väl på sin plats i och för belöningar för gröfre brotts upptäckande och förbrytares efterspanande. Om anslaget för ensamt detta ändamål bibehålles, kunna dessa belöningar göras större, och medlen blifva härigenom säkerligen bättre använda än om de beviljas på sätt af Utskottet föreslagits. Jag vill derfor instämma med Herr Liss Olof Larsson i det af honom framställda yrkande.

Herr Key: Ett bland de kraftigaste vittnesbörd om den svenska landtbefolkningens redbarhet och laglydnad är onekligen den omständigheten, att behovet af polis på landet ännu är så ringa som det verkligen är. Också utgör det föremål för utländingens förundran, att polisbevakningen derstädes kan uppehållas blott af det fåtal länsmän och fjerdingmän, som vi ega. Men detta oaktadt börja likväl förhållandena att blifva ganska olika på olika trakter. Å sådana ställen i Sverige, der befolkningen är gles, men fast bosatt, der ännu ingen rörelse uppstått, ingen större industri bedrifves och inga jernvägar beredt medel till underlättande af såväl egna som främmande brottslingars undanflykt, der är behovet af polis icke större än fordom, under det att i de provinser, hvilka numera genomkorsas af jernvägar, der rörelsen, industrien och handeln alltjemt utvecklas med stora och kraftiga steg — der har äfven behovet af en förstärkt landtpolis gjort sig mera känbart än förr.

Också är det gifvet, att erfarenheten från olika trakter af Sverige måste vara mycket olika i detta afseende och att till följd deraf om-dömet om behöfligheten af ökad landtpolis äfven måste vara mycket olika. Men af hvad jag nyss yttrat följer äfven att, i den mån rörelsen växer och kommunikationsmedlen mångfaldigas, måste äfven — det ligger i sakens natur — med allt erkännande af svenska folkets fortlarande redbarhet och laglydnad, brott mot eganderätten och våldsamheter man och man emellan blifva talrikare på sådana orter än der, hvarest allt går sin gamla patriarkaliska gång. Derföre har också Kongl. Maj:t påpekat, att en förhöjning i detta anslag inom kort tid torde vara erforderlig; och det säger sig sjelft, att detta behof af polis icke kommer att minskas, utan, af de skäl jag angifvit, fastmera ökas.

Under sådana förhållanden, och då vi sålunda måste motse, att en förhöjning i anslaget blir behöflig, tager jag mig friheten hemställa, om man icke kunde till dess vänta med alla funderingar på förändring af detta anslags fördelning och på nya grunder derfor. För min del åtminstone anser jag det och tror icke att nu vore rätta tidpunkten till sådana funderingars tillämpning. Kommer det i fråga att höja anslaget, först då blir skäl att vid denna förhöjning eller vid anslaget i allmänhet fästa de vilkor och kontroller, som visas behöfliga.

Jag anhåller derfor för min del om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti förenade sig Herr *Joh. Erik Johansson* i Forneby.

Herr *Sven Andreasson*: Herr Talman! Mine Herrar! Sedan jag läst revisionsberättelsen och jemväl gjort mig närmare underrättad om

på hvad sätt detta anslag blifvit använt, har jag kommit till den åsigt, att man mycket väl kunde nedsätta detsamma, emedan det blifvit godtyckligt använt. Kongl. Maj:t säger i sin proposition, "att anslaget blifvit taget i anspråk". Ja, det tror jag visst; jag tror att det skulle tagas i anspråk, äfven om man beviljade betydligt större belopp, men om man ser efter på hvad *sätt* det användts, finner man att detta hufvudsakligen och nästan uteslutande skedd till stående löner åt vissa personer, och jag tror att sådant icke kan vara så alldeles lämpligt. Ser man vidare efter, så finner man, att anslaget tagits i anspråk af vissa län, af andra icke, men af ett till mer än en sjundedel af hela beloppet, ehuru jag icke kan finna, att der så mycket varit af behovet påkalladt. Jag anser det derföre icke vara rätt lämpligt att anslå en så pass stor summa till ett så godtyckligt användande, hvilket sannerligen icke af regeringen kan öfvervakas, hvarföre jag också tror att det kunde vara skäl att nedsätta denna summa till hälften. Jag har också gjort detta uttalande inom Stats-Utskottet, och jag tror, som sagdt, att det mycket väl skulle gå an att bevilja endast halfva anslaget. Jag vill dock icke göra något yrkande, utan tillstyrker att anslaget äfven detta år må utgå, men jag hoppas att Riksdagen må se upp ett annat år, innan anslaget beviljas. Skulle det befinnas ovilkorligen erforderligt, så tror jag det vore mera lämpligt, att landstingen, der behof förefinnes, beviljade anslag för ifrågavarande ändamål, då äfven dess användande kunde bättre kontrolleras, än om det utgår från statskassan. Det kan äfven kännas hårdt för många län, som icke behöfva detta anslag — och jag vet att det endast är ett fåtal, som använder detsamma — att dertill få nödgas lemna bidrag. Jag tror derföre, som sagdt, att man för framtiden bör se upp i denna sak.

Jag vill icke göra något yrkande, utan har endast velat uttala detta till protokollet.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det händer så ofta att om små anslag och små saker uppstår mycket vidlyftigare diskussion än om stora anslag och stora saker, och så har det gått nu. Jag klandrar visst icke, att äfven vid mindre anslag sparsamhet iakttages, ty detta är ett lofvärdt sträfvande, och jag för min del vill gerna deltaga deri, då skäl till sådant tillvägagående förefinnes. I förevarande fall är dock ingen anledning för handen, vare sig att nedpruta anslaget eller inskränka sättet för dess användande. Det yrkande, som nu blifvit gjort af en stats-utskottsledamot, har, märkvärdigt nog, såvidt jag minnes rätt, icke inom Utskottet blifvit framställt. Deremot gjordes inom Utskottet yrkande på rent afslag, och ett sådant kunde visserligen *synas* vara en besparing; men jag för min del tror, att det blott skulle bereda glädje åt tjuftar och skojare, förluster för den enskilde och helt säkert lika stora utgifter för staten i annan form. Likaledes tror jag, att inskränkning i sättet för användande af detta anslag skulle medföra, om ock i mindre mån, samma följder. Jag anser nemligen att anslaget icke blott behöfver användas för upptäckande af gröfre brott, utan jag tror, under erinran af den gamla satsen: "det

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

är bättre förekomma än förekommas“, att man med bibehållande jemväl af det sätt för användandet af anslaget, som man nu vill borttaga, kan förekomma brott. Det har här vidare anmärkts att Malmöhus län under år 1880 icke fått någon del af detta anslag. För ögonblicket är jag icke i tillfälle att kontrollera denna uppgift. Men att den icke bevisar att Malmöhus län, såsom den förste talaren med detta sitt påstående ville bevisa, icke skulle behöfva någon andel i detta anslag, tillåter jag mig tro deraf, att Malmöhus läns landsting under flere år beviljat 3,000 kronor för samma ändamål samt att förvisso knappast någon, som följer med allmänna angelägenheter, från vare sig stad eller landsbygd, i detta län ansett anslaget vara illa användt, ehuru det verkligen till en del användts till stående polis, och allmänt är man der ense om, att detta anslag verkat mycket godt. Nu har man framdragit statsrevisorernas yttrande såsom skäl för en förändring i vilkoren eller till och med för afslag till Stats-Utskottets förslag. Det är vanligt och äfven rätt, synes det mig, att man anser, att bruket icke bör upphävas för missbrukets skull. Det skulle man nu här i någon mån göra, om icke Utskottets förslag antages. Här skulle man upphäva bruket att bevilja anslag för ifrågavarande ändamål: brotts förekommande, *derför* att på något ställe missbruk med anslaget synes hafva egt rum. Först och främst tror jag icke, att en sådan slutsats är riktig och således icke heller i detta fall berättigad, och för det andra ber jag få anmärka, att denna statsrevisorernas hemställan icke har i första hand föranlett till någon framställning från Utskottet till Riksdagen. Riksdagen har, då icke någon särskild framställning med anledning af revisorernas anmärkning skett, beslutat att allt hvad desse i öfrigt omnämnt icke skulle till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Då således denna fråga redan blifvit tillfredsställande besvarad och man icke ansett den vara af den vikt, att den behöfde föranleda till någon Riksdagens åtgärd, hemställer jag, om det under sådana förhållanden kan vara rätt, att revisorernas hemställan nu skulle föranleda till en inskränkning i anslaget på sätt här föreslagits, eller om det ens skulle vara lämpligt. Jag tror icke, att det skulle vara nyttigt för sjelfva saken eller ens alldeles rätt med anledning af de uttalanden Riksdagen redan gjort, och jag tror icke, att denna lilla fråga förtjenar att komma under en gemensam votering, hvilket skulle blifva följden, om denna Kammare fattade ett beslut stridande mot Utskottets förslag, emedan Första Kammaren säkerligen godkänner detsamma. Ur alla synpunkter anser jag Utskottets förslag böra bifallas och anhåller att Kammaren ville så göra.

Herr Sam. Johnson: Det är ganska beklagligt att höra, att åtskilliga af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle hafva missbrukat detta anslag, som på vissa orter varit af en ofantlig nytta. För egen del har jag en alldeles motsatt erfarenhet, då jag funnit detsamma hafva blifvit utmärkt väl användt och hafva varit icke blott nyttigt, utan rent af nödvändigt. Vi skola komma ihåg att på senare tider en hel del stora jernvägsstationer uppstått, vid hvilka en mängd människor slagit sig ned, och hvilka stationer så småningom blifvit stora

handelsplatser. Man kan nu icke begära, att, om länsmanen bor på annat håll, han skall flytta till just dessa ställen, och hvem skall då på dessa ställen handhafva bevakningen, om staten icke lemnar bidrag till anställande af särskilda polismän? Härjemte finnas stora hamnplatser, som kanske icke alls ligga i närheten af det ställe, der länsmanen har sin bostad, och som väl behöfva polisbevakning. Jag kan icke förstå, hvarföre man skall motsätta sig ett så nyttigt anslag, när Kongl. Maj:t nu begärt det.

Jag för min del yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag kan visserligen finna det förklarligt, att åtskilliga ledamöter i Kammaren kunnat uttala klander mot användandet af ett statsanslag, då man har, hvar från sin ort, skäl att göra anmärkning. Jag för min del har icke några anmärkningar att göra mot det nu ifrågasatta anslaget användande i det län, jag tillhör, emedan jag funnit att den del af anslaget, som kommit detta län till godo, blifvit väl använd och varit gagnande för orten. Jag tror likväl, att den diskussion, som här föregått, skall fästa regeringens uppmärksamhet på de felaktigheter, som blifvit begångna vid anslagets användande på andra ställen, hvarigenom desamma kunna för framtiden undvikas, och från sådan synpunkt kan diskussionen hafva haft sin nytta. Då man emellertid af Kongl. Maj:ts proposition finner, att detta anslag, som nu föreslås, icke blott är behöfligt, utan äfven kommer att för framtiden vara otillräckligt, finner jag för min del det vara högst obetänksamt att försöka nedsätta detsamma eller förändra dess natur. Jag skulle för min del tvärt om önska, att regeringen beträdde den väg, som omnämnes i den Kongl. propositionen, eller att den sökte anskaffa en tillökning i anslaget för att kunna tillgodose anspråk, som i detta hänseende icke allenast nu förefinnas, utan säkerligen i framtiden äfven komma att uppstå.

I det län, jag tillhör, har flera gånger vid landstinget väckts förslag om, att tinget skulle lemna bidrag till förstärkande af statsanslaget för att på ett verksammare sätt kunna verka i det med anslaget afsedda syfte, men man har funnit, att med det ringa statsanslag, som länet erhållit, bidraget från landstingets sida för planens sättande i verket skulle blifva så stort, att landstinget ryggat tillbaka, då en icke obetydlig landstingsskatt deraf skulle följa, och detta har varit enda anledningen dertill att landstinget icke kunnat bevilja något bidrag. Vi hafva nyss hört, att landstinget i Malmöhus län bidrager med 3,000 kronor till aflönande af särskild polisbevakning. Man har der anställt en särskild polisman, hvilken, enligt hvad jag vet, gör stor nytta i detta län. Der är anordnad en så kallad "hemlig polis", som utöfvar en både stor och gagnande verksamhet, och jag tror att användandet af anslaget på detta sätt icke kan klandras, helst då man vet att det är landstinget i länet som äfven beviljar medel för att användas på detta sätt. Och om vi gå till städerna, lär oss erfarenheten derifrån, att de fleste brottslingar uppdagas just genom den hemliga polisen. Det vore derföre särdeles nyttigt att få sådana tjenstemän jemväl på flera ställen å landet, och man skulle

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)

väl icke med anledning deraf, kunna säga, att hela svenska folket ställdes under polisuppsigt, då man använde dem endast för sådana ändamål som för att uppdaga de brottslingar, som den öfriga polismakten på landet icke kunde få rätt på. Förhållandet är nemligen, att de nuvarande polismännen på landet hafva vissa distrikt, utom hvilka man ej kan ålägga dem att resa, men med ett sådant anslag som det ifrågavarande kan man få polismän, hvilka man kan ålägga att resa inom hela riket, så långt anslaget försår. Jag skulle på det högsta beklaga, om anslaget nedsattes, då jag tvärtom anser, att det samma borde ökas, för att sålunda kunna åstadkomma en större verksamhet i föreslagna syftet, men skulle icke hafva något emot, om det vilkor fästades för att blifva delaktig af anslaget, att landstingen skulle bidraga med något, då man kunde hafva anledning tro, dels att man ej behöfde skrämmas för någon hemlig polis, och dels att anslaget användes så, att klagomål deröfver i allmänhet ej behöfde befaras.

Jag anhåller för närvarande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Cederberg: Då jag vid genomseendet af Utskottets utlåtande fann, att den nu föredragna punkten icke var åtföljd af någon reservation, kan jag icke neka till, att det var med en viss öfverraskning jag hörde en af Stats-Utskottets ledamöter komma med ett yrkande vidt skildt från hvad Stats-Utskottet här föreslagit, och att en annan stats-utskottsledamot, talaren på kalmarbänken, för så vidt jag kunnat höra rätt, instämt i detta yrkande.

Hvad särskildt beträffar det af dessa båda talare framställda förslag, tyckes det vara framkalladt deraf, att talaren på dalabänken ansåg, det anslaget blifvit missbrukadt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kopparbergs län, som enligt talarens uppgift användt en del deraf till löneförhöjning åt ordinarie länsmän, något hvartill det ingalunda varit ämnadt. Jag vill icke uttala något tvifvelsmål om uppgiftens riktighet, men ännu har icke den andra parten varit hörd, och intill dess detta skett, ber jag att få uppskjuta mitt omdöme, huruvida tillvägagåendet varit missbruk eller icke. Men, antaget att missbruk verkligen egt rum, så tror jag dock icke, att ett sådant missbruk med anslaget skulle genom den ärade talarens förslag kunna för framtiden undvikas. Tvärtom tror jag det vore att befordra dylika missbruk, om man ur Utskottets förslag uteslöte de ord, den ärade talaren ansåg öfverflödiga, ty då i Stats-Utskottets förslag säges, att anslaget skall användas till *särskild* polisstyrka på landet, så är väl derigenom alldeles oförtydligt uttaladt, att det icke får användas till aflöning eller löneförbättring åt den ordinarie polisen.

Det tyckes vidare, som om här skulle uttalats åtskilligt klander mot att en betydligare summa af ifrågavarande anslag gått till vissa län än till andra. Det är ett faktum, att ett stort belopp har utgått till Norrland, men detta beror naturligtvis derpå att behovet inom Norrland är jemförelsevis stort, icke därför att norrländingens laglydnad skulle vara mindre än öfriga landsmäns, ty en stor del af detta behof härrör icke på ringaste vis från norrländska eller ens från

svenska befolkningens större eller mindre laglydnad, hvarom här talats. För att styrka detta, ber jag endast att få erinra derom, att Norrbotten har en omkring 40 mil lång gräns mot Finland, och i närheten af denna gräns uppehåller sig en del samhällets olycksbarn, som, då de finna sin frihet hotad på en sida om gränsen, ofta söka att trygga den genom att öfvergå till gränsens andra sida, och af denna anledning behöfves en icke obetydlig bevakning. Vidare ber jag erinra om de norrländska hamnarne — dessa äro under vintern stängda af is, och vid dem uppehåller sig då en bofast laglydig befolkning, som gör polisen ringa eller intet besvär, men på andra tider samlas der en mängd folk af alla nationer, som just icke hafva den allra största aktning för lag och rätt, och då är der en särskild polisstyrka väl behöflig, isynnerhet då den ordinarie polistjenstemannen har ett så stort distrikt, att han omöjligen kan åt hamnplatserna egna all den vaksamhet som är af nöden. Till sist ber jag få nämna, att Kongl. Maj:t, åtminstone för Norrbottens och Vesterbottens län, redan vid dessa medels anordnande bestämt att de till en del skulle utgå till polismän, anställda för helt år på sådana platser, som legat långt aflägsna från de ordinarie polismännens bostäder, och att detta således icke härrört från något annat Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes eget åtgörande än dertill ingifna förslag.

På grund af hvad jag nu anfört och på de skäl Utskottet åberopat anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr J. O. Boström: Jag är till stor del förekommen af ett par af de föregående talarne, som i denna fråga hafva yttrat sig. Dock kan jag icke underlåta att säga några ord och få inlägga en liten gensaga mot det omdöme om Vesternorrlands län, som vi nyss här hörde fällas, ett omdöme som var ganska omildt och som jag vågar tro att vi vesternorrlandingar icke gjort oss förtjenta af. En talare på dalabänken ville finna att i Vesternorrland måtte vara synnerligen oroligt och mindre laglydigt folk, då så mycket penningar der behöfde användas för extra polisbevakning. Men denna extra polisbevakning är dock icke orsakad af den der bofasta befolkningens större behof af att stå under polisuppsigt. Nej ingalunda. Men just den massa folk, som från andra orter både inom riket och utom dess gränser samlats till detta län för att der få arbetsförtjenst, den behöfver och den har orsakat den större extra polisuppsigt, hvarmed detta län skyldrar. De i länet befintliga större sägarne, till ett antal af öfver 10, de ej så få lastageplatserna, de i södra delen af länet de senare åren pågående jernvägsarbetena hafva samlat dit folk från hela riket. Och kanske äfven Dalarne har dertill lemnat sitt bidrag? Kanske äfven någon dalkarl har råkat i kollision med polismakten och i sin mån bidragit till nödvändigheten af dess stärkande och förökande. Påståendet, ehuru djerft, torde dock icke vara obevisligt eller böra anses ligga utom möjlighetens gräns.

Den skall vara bra okänd med förhållandena i länet eller, om han känner dem, blunda för dem, som icke skall nödgas både veta och erkänna, att de nu af mig påpekade omständigheterna äro de

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)

väsentliga orsakerna till nödvändigheten af extra polis med ty åtföljande kostnader, som den värde talaren behagat finna så anmärkningsvärd. Stats-Utskottets ärade ordförande har ock nyss så väl framhållit hvad till försvar af regeringens fordran och Utskottets tillstyrkan af nu ifrågavarande 40,000 kronor behöfver anföras, att jag icke vidare derom behöfver yttra mig. Jag är ock öfvertygad om och hyser det förtroende till regeringen och dess organ, att den icke äskar, än mindre använder anslag annat än der och då de påfordras. Blott några ord ber jag att få tillägga med afseende på hvad en talare från Vesterbotten sade angående behovet af polis och dess närvaro i Lappmarken der och på de ställen, der prest derstädes finnes och infinner sig. Jag tror att hans uttryck, för att icke missförstås, kan tariffva liten ifyllnad. Jag känner nog till och underskattar icke betydelsen af att tronen och altaret stödjå hvarandra. Men att just prestens närvaro på ett ställe skulle eo ipso nödvändiggjöra polismans närvaro och ingripande är nästan en farlig beskyllning och insinuation mot oss prester. Jag har visserligen icke tjenstgjort i Lappmarken, men *tror* mig dock så pass känna till lappska förhållanden, att jag dristar påstå och påstå med sanning, att det *icke* är presten och hans närvaro på ett ställe i Lappmarken som påkallar polisens ingripande, utan att det är det *dit* till stället *samlade folket*, som gör det. En större myckenhet med folk samlas för sina angelägenheters skull vanligen dit och der, hvarest presten i Lappmarken för tillfället eller mera stadigvarande är att träffa, och då torde polismakten för folksamlingarnas skull behöfvas för vidmakthållande af ordning och för att kunna träffa personer och vidtaga embetsåtgärder, som erfordras och hvilka de lokala förhållandena försvåra vid andra tillfällen. Jag dristar förmoda att detta ock var den värde talarens mening, hvadan jag tagit mig friheten för rättelses skull härmed göra denna "ifyllnad".

Herr Aug. Peterson: Då så många olika talare från skilda provinser uttalat sig för beviljande af detta anslag, kunde det synas som om anslagets behöflighet i de respektive länen vore till fullo ådagalagd. I Blekinge, den provins för hvilken jag är en representant, erfordras likväl, såvidt jag vet, icke något förhöjdt anslag för grofva brottslingars gripande eller för ordningens upprätthållande inom länet. Jag erinrar mig att länets landsting år 1864, om jag minnes rätt, beviljade ett särskildt anslag af 500 kronor för nämnda ändamål. Under de år, som derpå följde, behöfde detta anslag ej användas till sitt hela belopp, utan blott någon del deraf, och numera är nämnda anslag till följd af sin obehöflighet helt och hållet af landstinget indraget. Om i något eller några län en särskild polisstyrka är af behovet påkallad, synes det mig, att statsverket icke bör betungas med kostnaden därför, utan att länets landsting bör ordna saken och lemna nödiga anslag. Om, såsom här har blifvit upplyst, förhållandet är sådant, att, vid under byggnad varande jernvägsanläggningar, jernvägsstyrelsen, derest för ordningens upprätthållande anslag till en extra polispersonal behöfves, sjelf får vidkännas den därför erforderliga kostnad, så böra väl äfven enskilda

personer och bolag, som i sin tjänst använda en större arbetsstyrka, vara skyldige att sjelfve bidraga till ordningens upprätthållande bland desse. I min hemort finnes bland annat ett stort stenhuggeri-etablissemment, hvars egare på att hugga i sten förtjent millioner. Staten aflönar derstädes en extra polisman för att upprätthålla ordningen. Detta anser jag vara alldeles origtigt. En så rik man borde sjelf få underhålla nödig polis. I öfrigt finnas i min hemtrakt äfven många andra storartade etablissement, men icke behöfves därför någon extra polispersonal, utom vid marknader, då särskilda s. k. vaktkarlar tillkallas, att biträda landtpolisen, som är länsmän och fjerdingsmän. Om i något län det befinnes, att en större eller mindre extra polisstyrka är af nöden och att anslag härför behöfves, borde, enligt mitt förmenande, länsstyrelsen först tillse, huruvida icke någon enskild person eller något etablissement kan åläggas att dertill i någon mån bidraga och derefter landstinget fylla hvad derutöfver erfordrades.

Jag har ansett mig böra nämna detta och instämmer i öfrigt i Herr Liss Olof Larssons yrkande.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag ännu en gång begärt ordet i denna fråga, får jag till en början nämna att jag redan vunnit en del af mitt syftemål, som var att få i gång en diskussion i frågan, och derunder få tillfälle att fästa uppmärksamheten på en del missbruk, som i vissa län ega rum med afseende å användandet af de ifrågavarande anslagsmedlen. Det förhåller sig icke på det sättet, som en talare har yttrat, att statsrevisorerna föreslagit indragning af detta anslag; de hafva endast velat påpeka missbruk vid dess användning, utan att därför vilja minska anslaget, än mindre indraga detsamma. Då jag nämnde, att det finnes län, som under år 1880 icke bekommit någon del af anslaget, har jag dermed icke velat påstå, att derföre i dessa län icke några medel blifvit använda för detta ändamål. Jag har endast i enlighet med de uppgifter, som Statskontoret meddelat Kammarrätten, nämnt hvilka län som år 1880 icke fått åt sig anordnade sådana medel, men jag har derjemte funnit, att en del län för ändamålet använt från föregående år reserverade medel, och att således ett län, som icke fått något anslag det ena året, kan hafva haft medel från ett föregående år att använda. När jag nyss såsom ett exempel anförde Stora Kopparbergs län, ville jag dermed visst icke antyda, att missbruken der vore större än i andra län. Jag har endast i detta län noggrannare undersökt saken, af det skäl att jag der någorlunda känner till förhållandena i allmänhet. Men om Herrarne behagade taga reda på förhållandena hvar i sitt län, skulle det kanske befinnas, att missbruken der äro måhända ännu större. Jag har sålunda icke haft för afsigt att utpeka något visst län; dock skulle jag kunna nämna ett län, der 2,000 kronor utanordnades till en länsman — jag vill icke förneka att anslaget för honom var behöfligt och att han var en duglig karl — hvilken kort förut blifvit försatt i konkurs och derföre icke var i utöfning af sin

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)

tjenst. Han fick emellertid af Konungens Befallningshafvande ett arfvode af 2,000 kronor för att utöfva extra polisbefattning.

Ännu mindre har jag genom mitt uppträdande och hvad jag här yttrat velat klandra regeringen. Äfven jag känner något till statsförvaltningen och vet, att Kongl. Maj:ts regering icke kan ingå i pröfning af sådana små anslag som här äro i fråga. När Konungens Befallningshafvande inkommer till Kongl. Maj:t med begäran om ett belopp för förevarande ändamål, kan icke någon begära, att Kongl. Maj:t skulle pröfva om det äskade beloppet är behöfligt eller icke, utan Kongl. Maj:t måste lita på sin Befallningshafvandes omdöme i detta fall.

Det är således mot Konungens Befallninghafvandes sätt att begära sådana anslag som jag vågat göra några anmärkningar. Det har sagts, att Riksdagen hade att vänta ett förslag till förhöjning af detta anslag, och en talare har här nämnt, att han med glädje skulle helsa ett sådant förslag. För min del skulle jag deremot mycket beklaga den tid, då man behöfde höja detta anslag, d. v. s. den tid då svenska folket blifvit så demoraliseradt, att man ansåge sig behöfva anskaffa en särskild polisstyrka på landet.

Nu säger man att distrikten äro för stora och länsmännen och fjerdingmännen för få. Deremot ber jag dock få anmärka, att man för ordningens upprätthållande å landet icke är hänvisad endast till länsmän och fjerdingmän, utan jag tror att hvarje hederlig man vill utöfva en sådan polismyndighet, der sådant kan komma ifråga. Ville man höja ifrågavarande anslag till 100,000 kronor eller derutöfver, så skola nog Konungens Befallninghafvande finna utväg för användandet äfven af detta belopp, men jag vågar bestrida att skäl till en sådan förhöjning verkligen finnas. Då jag särskildt omnämnde förhållandet i ifrågavarande hänseende inom Vesternorrlands län, så var det endast för att visa, att, för den händelse man räknade efter de belopp, som utgått för hvarje län, skulle Vesternorrlands län i detta hänseende vara det sämsta länet inom landet. Detta kan väl icke heller bestridas, men jag vågar påstå att det belopp, som der användts, i själfva verket icke varit behöfligt, ehuru det visserligen användts; annars skulle detta förhållande utvisa, att folket deruppe behöfver ständigt stå under polisuppsigt, hvilket väl icke kan vara fallet. För öfrigt hafva icke de nordligare länen framför andra län visat sig vara i behof af detta anslag, ty Vesterbottens och Norrbottens län utgöra i detta afseende icke något undantag från de öfriga länen.

Jag har här i Kammaren blifvit klandrad därför att jag inom Stats-Utskottet icke reserverat mig mot Utskottets förslag i denna punkt. Ja, så är alltid förhållandet; om man reserverar sig, så klandras man därför, och reserverar man sig icke, så klandras man därför. Men i sådana frågor, der man kan vara med om själfva anslagsbeloppet, anser man vanligen ej så viktigt att afgifva en särskild reservation, endast därför att man, såsom t. ex här, anser sig skyldig fästa uppmärksamheten på de missbruk, som vid ett anslags utanordnande åt vederbörande kunna ega rum. Detta har jag nu gjort här i Kammaren, och jag är öfvertygad om att Kongl. Maj:t vid för-

delningen på de särskilda länen af dessa penningmedel skall härefter fästa mera afseende än hittills vid sådana missförhållanden, som här påpekats.

Jag skall således icke ens vidhålla mitt förra yrkande och afstår från min begäran om proposition derå.

Herr Hellgrén: Jag har hufvudsakligen begärt ordet, för att kunna göra ett litet tillägg till mitt förra anförande. Jag nämnde nemligen då, att i Malå och Tärna socknar blifvit prester tillsatta och i följd deraf vore nödvändigt att på dessa ställen funnes stadigvarande polisbevakning. För den oinvigde kan sådant låta beynnerligt eller tolkas så som det skulle behövas polis för presterskapets räkning, men förhållandet är att å dessa ställen liksom å andra orter samlas folket för gudstjenstens beivande till ett ganska stort antal och då är det nödvändigt att det finnes polis, som har uppsigt öfver ordningens vidmakthållande derstädes. Presterna uti en del lappmarkspastorat måste resa till sina annex-församlingar för att hålla gudstjenst några gånger om året, och vid dessa högtider samlas jemte närboende nybyggare alla lappar från närgränsande orter för att bland annat hålla bröllop, barndop och graföl, och de som känna lapparnes seder och bruk veta, att ganska mycken ordning vanligen uppstår vid sådana tillfällen, och denna ordning kan man icke begära att presterna skola afstyra, utan då måste kronobetjeningen anlitas. Jag har alltför stor aktning för presterskapet för att vilja ens antyda, att polisen skulle behövas för presternas skull. Min mening var den, att der prester och kyrkor finnas i dessa orter, der behöves också polis för ordningens upprätthållande bland det församlade folket.

Det var endast detta jag velat tillägga till förtydligande af mitt förra anförande.

Herr Helander: Trots den förklaring, som representanten från Dalarne nyss afgaf, kan jag icke underlåta att uttrycka min förundran deröfver, att åtminstone tre af Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet nu hafva yttrat sig emot hvad Utskottet i föreliggande punkt tillstyrkt, utan att någon enda af dem låtit till protokollet anmäla sin frånvaro vid beslutets fattande eller afgifvit sin reservation och således ännu mindre motiverat en sådan. Jag vill önska, att det icke må blifva sed, att man inom Stats-Utskottet framdeles går så tillväga. Vi, som stå utom Stats-Utskottet, hafva en god ledning för vårt omdöme, då vi finna att skiljaktiga meningar inom Utskottet yppat sig, ty detta gifver oss anledning att gå tillbaka till och genomse de handlingar, som i frågan äro upplysande, hvarigenom vi lättare kunna försäkra oss om hvilken mening som är den rätta. Detta var hvad jag egentligen ville säga.

I afseende på sjelfva saken vill jag endast nämna, att, då de af Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande afgifna förklaringarne i anledning af statsrevisionens anmärkningar synts mig i allo nöjaktiga, jag för min del icke kan annat än instämma i Utskottets tillstyrkan af hvad Kongl. Maj:t härutinnan föreslagit.

*Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)*

Angående
särskild
polisstyrka
på landet.
(Forts.)

Herr Aug. Peterson: Då jag nyss instämde i Herr Liss Olof Larssons yrkande, men han i sitt senare yttrande återtagit detsamma, torde jag böra gifva tillkänna, att äfven jag återtager mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 13—22:

Biföllos.

Punkten 23:

Mom. a):

Biföllos.

Mom. b):

Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.

Utskottet hade hemställt:
att Riksdagen måtte, i enlighet med derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, till bestridande af kostnaderna för uppförande å statens jernvägstrafiks tomter i kvarteret Svanen i Stockholm af en byggnad innehållande expeditions- och tjenstelokaler samt åtskilliga boställslägenheter för innehafvare af befattningar vid statens jernvägstrafik, allt i öfverensstämmelse med trafikstyrelsens förslag, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett särskildt anslagsbelopp af 400,000 kronor samt deraf anvisa 200,000 kronor att utgå under år 1882.

Efter uppläsning af berörda hemställan, mot hvilken Herrar *Liss Olof Larsson* och *Nils Petersson* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr C. A. Larsson: Jag vill icke vara med om bifall till detta anslag, så länge tvenne praktvåningar i centralstationshuset användas på det sätt, att man hyr ut hvardera för lumpna 350 kronor om året, och således ingalunda det behof torde förefinnas, som blifvit framhållet i såväl styrelsens förslag som regeringens proposition. I 1879 års revisionsberättelse finnes intagen en relation om, huruledes trafikstyrelsen i centralstationshuset upplåtit två stora präktiga våningar, som hvardera borde vara värda 2,400 kronor, mot en hyra af 350 kronor för hvarje, alltså tillhopa för den lumpna summan af 700 kronor, under det att samma styrelse ute i staden hyr andra våningar, den ena för 1,800 kronor och den andra för 2,000 kronor, i hvardera af hvilka endast en enda tjensteman har bostad.

Enligt mitt förmenande förfar ej styrelsen för närvarande rätt med de resurser i bostadsväg, som redan finnas, och jag anhåller därför, att Kammaren ej måtte bifalla något anslag till beredande af ännu mera boställsutrymme; ty så länge det finnes inom sjelfva

centralstationshuset 18 rum och 2 kök uthyrda mot endast 700 kronor, kan man ej tala om brist på utrymme. Inom statsrevisionen upplystes äfven att styrelsen aflönar en vice värd i huset för att uppbära dessa hyror och gifver honom 400 kronor för besväret. Staten har således endast 300 kronor årligen i netto för 18 rum och 2 kök. Ett faktum är äfven, att den ene hyresgästen, jernvägstjensteman i högsta lönegraden, tillika förhyr af styrelsen en våning på 5 rum och kök vid Liljeholmen för endast 100 kronor om året. Jag anser detta visa en sådan brist i hushållning, att jag anhåller det Kammaren måtte afslå Stats-Utskottets nu föredragna hemställan om anslag till beredande af ökad utrymme för boställen.

*Angående
en ny byggnad i Stockholm för statens jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr Nils Petersson: Äfven jag tycker att det vore att gå temligen raskt tillväga, om Kammaren beviljade anslag till uppbyggande af ett präktigt hus med bostäder åt jernvägstjenstemän i hufvudstaden. Jag anser att Riksdagen bör gifva tillkänna, att förvaltningen för statens jernvägstrafik bör iakttaga mera sparsamhet.

Jernvägarne äro ett industriellt företag, och om man betänker huru mycket som åtgår för deras vidmakthållande, så kan man icke förvåna sig öfver att, om man fortgår på detta sätt, behållningen blir nästan ingen. Jag tror att den ifrågavarande byggnaden icke är nödvändig, utan att saken mycket väl kan tåla ett års uppskof, så att man under tiden kan se till hvad i verkligheten behöfves. En talare har redan påpekat huru man hushållar med statens medel; och det kan ej vara skäl att på detta sätt oupphörligen öka jernvägskapitalet, ty då kommer afkastningen af jernvägarne att blifva mindre och möjligen endast förslå till driftkostnaden. För min del anser jag det icke rimligt att, då man redan har ett stort stationshus, nu ytterligare uppföra en byggnad för en kostnad af 400,000 kronor och hvars tomt i fjor inköptes till ett pris af 240,000 kronor. Jag tror att man mycket väl ännu ett år kan reda sig med det stationshus, som nu finnes, och sedermera, om behofvet af ökad utrymme så kräfver, vidtaga erforderliga åtgärder. För min enskilda del kan jag icke annat än yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Key: Med anledning af de föregående talarnes yttranden ber jag få fästa uppmärksamheten å Stats-Utskottets motivering, som, enligt min åsigt, innehåller giltiga skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Stats-Utskottet har omförmålt, att tomternas inköpspris utgör 240,000 kronor. Uppförandet af den nya byggnaden är beräknad att kosta 400,000 kronor. Således utgör hela byggnadens verkliga kostnad 640,000 kronor, på sätt den siste ärade talaren äfven antydde. Om man å detta belopp beräknar ränta efter 5 procent, utgör denna 32,000, och då man från denna summa afdrager den hyresersättning, som vissa jernvägstjenstemän äro berättigade att uppbära på grund af Riksdagens skrivelse till Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:ts deraf föranledda beslut, hvilken hyresersättning här uppgår till 20,100 kronor, så kommer man till det resultat, att återstoden blifver alle-

Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.
(Forts.)

nast 11,900 kronor. För detta jemförelsevis ringa belopp, som staten årligen skulle få vidkännas, blefve således tillgodosedt det ökade be-
hof af utrymme för expeditions- och trafiklokaler, som redan förefin-
nes och som man ytterligare kan och måste beräkna skola uppkomma
vid Stockholms centralstation till följd af ökad rörelse dels genom byg-
gandet af jernvägen mellan Carlberg och Värtan och dels genom den
norrländska stambanans tillväxt. Det finnes ett gammalt ordspråk,
som säger: "känd sak är så god som vittnad", och en hvar, som när-
varit vid Stockholms centralstation vid snälltågens afgång eller an-
komst, kan icke förneka, att vid dessa tillfällen väntsalarne äro till
trängsel uppfyllda af folk. Hvar och en som känner till med hvilka
jemförelsevis små lokaler jernvägsposttrafiken och ilgodstrafiken få åt-
nötjas, måste också erkänna, att ett ökad behof af utrymme verkli-
gen förefinnes. Dessutom förhåller det sig på så sätt med jernvägs-
trafiken, att en massa af expeditioner icke kunna inrymmas en eller
två trappor upp, utan måste vara förlagda i jemnbredd med jernvägs-
perrongen och således i bottenvåningen. Då detta ligger i jernvägs-
trafikens natur och de nuvarande lokalerna af denna orsak redan äro
för trånga, så att uppförandet af en ny byggnad erfordras, kan jag
icke finna annat än välbetänkt att åt denna byggnad gifves ett sådant
omfång, äfven på höjden, att derigenom kunna åstadkommas de bo-
ställsrum, som staten på grund af Riksdagens skrifvelse och Kongl.
Maj:ts beslut är skyldig lemna vissa jernvägstjenstemän, i synnerhet
som staten icke eger något annat hus, der åt desse kunna beredas bo-
städer, utan måste betala hyresersättning för våningar ute i staden.
Och erkännas måste väl, att dessa tjenstemän böra bo i närheten af
det ställe, der de hafva sina göromål.

Hvad beträffar de hyresbelopp, som den ärade talaren på östgöta-
bänken omnämnde, så förhåller sig dermed så, att de två öfverdirek-
törerna i jernvägstrafikstyrelsen som förut hyrde våningar i central-
stationshuset och för dessa, såsom den siste ärade talaren riktigt upp-
gaf, erlade 350 kronor, hädanefter få fria bostadslägenheter i samma
våningar. Men det finnes icke plats i centralstationshuset för flera än
dessa öfverdirektörer, och det är för att bereda de öfriga tjenstemän-
nen i trafikstyrelsen de bostäder, hvartill dessa på grund af Riksdag-
ens omförmälda skrifvelse och Kongl. Maj:ts till följd deraf meddelade
beslut äro berättigade, som de öfre våningarne i den nya byggnaden
erfordras. Jag skall emellertid bedja att få uppläsa Riksdagens ofta
åberopade skrifvelse, som 1877 afläts till Kongl. Maj:t; det är så godt
först som sist.

Den innehåller att "Riksdagen i underdånighet anhåller, det tack-
tes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, om och till hvilken ut-
sträckning tjenstebefattningar vid statens jernvägstrafik böra vara med
fördelen af fri bostad, vare sig i statens egna eller förhyrda lokaler,
förenade, samt derefter så väl i berörda hänseende som i de med
denna fråga sammanhängande öfriga omständigheter i nåder meddela
de föreskrifter, Eders Kongl. Maj:t må finna vara för ändamålet tjenliga."

Häraf synes, att Riksdagen lagt i Kongl. Maj:ts hand, att icke
blott bestämma om och på hvad sätt dessa tjenstemän skola förses

med fria bostäder, utan ock meddela för sådant ändamål erforderliga föreskrifter, och det är detta som Kongl. Maj:t gjort. Det torde äfven få anses vara i konsekvens med Riksdagens beslut, som Kongl. Maj:t nu föreslagit om inredande af boställsrum för ifrågavarande tjänstemän i det nya huset.

Dessa upplysningar har jag velat lemna, men jag tror att de skäl, som Utskottet anfört, äro i och för sig giltiga för bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Angående
en ny byggnad i Stockholm för statens järnvägs-
trafik.*

(Forts.)

Herr E. G. Boström: Det lär väl icke kunna bestridas att, såsom Herr Key påpekat, Riksdagen öfverlätit åt Kongl. Maj:t att bestämma hvilka af järnvägstrafikens tjänstemän må komma i åtnjutande af förmånen utaf fri bostad. Deremot har, såsom samme talare också antydde, Riksdagen ingalunda sagt, att dylika bostäder skulle erhållas i statens egna hus, utan kunde denna förmån erhållas äfven i förhyrda lägenheter, det vill säga genom hyresersättning. Mig synes det äfven lämpligast, att de tjänstemän, som af Kongl. Maj:t berättigas till erhållande af fria bostäder, i allmänhet beredas denna förmån i form af bestämda hyresbidrag; hvarigenom ock vunnas den fördelen, att man får veta hvad hvarje tjänsteman åtnjuter i lön af staten. En sak, hvarpå jag särskildt ber att få fästa uppmärksamheten, är att de för den ifrågasatta nybyggnaden erforderliga medlen torde komma att anskaffas genom lån och att man således kommer att låna för bestridande af *löpande* utgifter — en åtgärd om hvars origtighet jag vid detta tillfälle icke vill vidare orda; jag har förut yttrat mig om detta sätt att gå till väga och kommer sannolikt en annan gång i tillfälle att upptaga denna fråga.

Bland de tjänstemän, som enligt Kongl. Maj:ts förevarande proposition hädanefter skulle få ovilkorlig rättighet till fria bostäder äro öfverdirektörerna i Styrelsen för statens järnvägstrafik. Medgifvas måste dock, att det icke finnes för dem någon absolut nödvändighet att hafva sina bostäder i sjelfva stationshuset. De hafva ej något direkt att skaffa med trafiken, hvilken skötes af distriktvis anordnad befäl, utan hafva öfverinseendet öfver det hela. Kunna de nu handlägga ärenden, som röra trafiken i så skilda orter som t. ex. Malmö, Göteborg eller Östersund, så torde ock deraf framgå att det ej kan vara någon nödvändighet för dem att bo i stationshuset i Stockholm. Deremot finnes det andra tjänstemän vid järnvägen, speciellt trafikdirektörerna, för hvilka jag anser behofvet att bo i stationshusen å de orter, der de äro placerade, vara utom allt tvifvel.

Vid behandlingen af denna fråga är det ytterligare en omständighet, som jag icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamhet vid. Här i Stockholm äro förlagda tvenne afdelningar af trafiken, nemligen 1:sta och 5:te distriktet. Det förra omfattar Stockholms södra station samt en del af järnvägslinierna söder och vesterut, det femte omfattar Stockholms central och norra stationer samt trafikområdet norr om Stockholm. Mig åtminstone förefaller det klart, att i och med järnvägens ytterligare utsträckning åt norr man icke kan tänka sig trafikkontoret för denna del af trafiken vidare förlagdt i hufvud-

Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens järnvägs-
trafik.
(Forts).

staden, utan att detsamma måste i en framtid beredas ett mera centralt läge; och i och med detsamma detta sker, så bliver sannolikt omkring hälften af det utrymme, som i fråga om den nya byggnaden beräknats, öfverflödigt. Och med den benägenhet, som förefinnes att skaffa sig och andra bostäder, kan man taga för afgjort, att om en sådan anordning, som jag ofvan antydt, komme till stånd, det nog skulle befinnas, att de lägenheter, som derigenom blefve lediga, voro erforderliga för andra tjenstemän, för hvilka det då vore ett oafvisligt behof, att de voro boende vid stationen.

Herr Key har såsom skäl för samma nybyggnad jemväl anført, att väntsalarne vid centralstationen nu vore för tränga. Jag ber härvid att få erinra, att så vidt af trafikstyrelsens skrifvelse af år 1879 framgår, meningen ingalunda är att utvidga väntsalarne i det nuvarande stationshuset, men att deremot i det nya huset skulle anordnas väntsalar för lokaltrafiken och trafiken till Värtan.

På grund af hvad jag anført, synes det mig alldeles icke vara nödvändigt att Riksdagen redan i år beviljar det äskade anslaget, utan anser jag att man utan all fara kan uppskjuta frågan till ett annat år; och förenar jag mig derföre med dem, som yrkat att det för ifrågasvarande nybyggnad begärda anslag icke måtte beviljas.

Herr Hedin: Ingen skall kunna påstå, att jag intager en fiendtlig ståndpunkt till frågan om tillbörliga lönereregleringar och passande lönebelopp för statens tjenstemän. Tvärtom är det säkert mången som förmenar, att jag härvid går för långt i min riktning. Enligt min mening och min öfvertygelse, är det nödvändigt för samhällets moraliska helsa, att statens tjenstemän äro väl aflönade, likasom att de hafva en legal ställning, som betryggar deras oberoende så uppåt som nedåt — i båda fallen är detta oberoende lika viktigt ur synpunkten af såväl det allmännas som de enskildes bästa. Men deraf följer ingalunda, att jag vill vara med om en lönerereglering, der jag ser gamla missbruk lefva upp igen. Herr Talmannen torde nogsamman erinra sig hurusom vid fråga om lönereregleringar för statens tjenstemän här i Kammarerna ofta diskuterats i timal om ett eller annat hundra kronor mer eller mindre vid ett lönebelopps bestämmande. Nu vill man lägga i Kongl. Maj:ts händer att på ett i sanning besynnerligt sätt göra tillökningar till tjenstemannalöner, som Riksdagen eljest i de mest minutiosa deltaljer bestämt. Detta finner jag vara i hög grad olämpligt.

Här har åberopats Riksdagens skrifvelse af år 1877, hvilken framdragits såsom ett vapen, lämpligt att användas vid detta tillfälle. Om den skrifvelsen vill jag endast hafva sagdt, att den bör lära Riksdagen att hädanefter bättre se till hvad som på grund af Riksdagens beslut införes i skrivelserna till Kongl. Maj:t. Det må vara att nämnda skrifvelse icke strider emot beslutets ordalag, men förvisso strider den mot dess andemening.

Hvad nu beträffar frågan om att lemna bostäder i centralstationshuset åt generaldirektören och samtliga öfverdirektörerna vid statens järnvägstrafik, så vågar jag säga att för järnvägstrafiken detta icke

är mera nödvändigt än att gifva bostäder derstädes åt hvar och en af oss. Ingen skall kunna bevisa att det är nödvändigt för dem att i centralstationshuset disponera andra rum än sina embetslokaler.

*Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr Key: Jag anhåller endast att med anledning af den siste ärade talarens yttrande få tillägga några ord. Frågan huruvida innehafvarne af vissa befattningar vid statens jernvägstrafik böra åtnjuta inqvarteringsersättning eller förses med fria bostäder kan sägas vara rent af en räknefråga. Blir det nemligen dyrare att lemna dessa tjänstemän inqvarteringsersättning, än att gifva dem fria bostäder, är det ju förenadt med god hushållning att söka bereda dem sådana boställslägenheter, annars icke. Men utöfver denna beräkning kan man också uppställa en annan fråga, nemligen hvilket vore, oafsedt kostnaden, det för staten mest fördelaktiga? Med afseende å hvad den siste värde talaren yttrade om att det icke vore nödvändigare att lemna bostäder i jernvägens närhet åt generaldirektören, öfverdirektörerne, deras assistenter, baningenjörerne m. fl. än åt — jag tror han sade — hvilken som helst af oss, så vill jag fästa hans uppmärksamhet derpå att, då man vill bevisa för mycket, bevisar man ofta för litet och slår öfver. Den som något käuner till jernvägstrafikens art vet också mycket väl att dess tjänstemän, likasom läkarne, icke äro säkra för att blifva väckta hvilken timme på natten som helst. Här ingår ett telegram med förfrågan huru man i ett oförutsedt fall skall göra. Der sitter ett tåg fast och ett annat måste ögonblickligen skickas ut emot detsamma; ett tredje åter blir försinkadt o. s. v. Oupphörligt ingå förfrågningar, hvilka ögonblickligen måste besvaras per telegraf. Der kunna vara saker, hvilkas utgång bero på en half eller en timmes dröjsmål med svaret och då hemställer jag huruvida det icke är vida fördelaktigare om den eller de, som skola stå till reds att ögonblickligen ordna dessa ofta kritiska förhållanden bo i närheten af stationen än om man först måste springa långt bort i staden, der de hafva sin bostad. Detta synes mig vara så tydligt och klart att det verkligen förvånar mig att höra den ärade talaren på stockholmsbänken komma fram med ett sådant yttrande som det jag nyss citerat, eller att det icke alls vore nyttigt och behöfligt för trafikens jemna gång att desse tjänstemän bo i närheten af stationshuset.

Herr Hedin: Jag står mycket gerna för hvad jag sagt, men deremot ogerna för yttranden som jag icke haft. Jag har icke bestridt den möjliga nyttan af att generaldirektören och öfverdirektörerna bo i närheten af stationshuset, utan jag har endast sagt att det icke vore nödvändigare för dem att bo inom stationshuset, än för någon af oss.

Herr C. A. Larsson: För min del får jag säga att jag icke hyser samma fruktan för den åberopade Riksdagens skrifvelse af år 1877, som Stats-Utskottets ordförande tyckes göra, och ej heller befarar jag att regeringen skall göra något missbruk af den då beviljade rättigheten.

Blir det nemligen fråga om ny lönereglering för jernvägens em-

*Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

bets- och tjenstemän med tillägg af boställslägenheter för vissa bland dem, är jag fullt öfvertygad att det hvarken kan vara Kongl. Maj:ts eller Riksdagens mening att låta dem fortfarande få behålla lika höga löner, och enahanda inqvarteringsbidrag som nu, hvilka utgöra ungefär 20 procent af lönen.

Jag tror dock att, innan tillämpning af Kongl. Maj:ts bestämmelse rörande boställen åt vissa tjenstemän kan ifrågakomma, en ny reglering af jernvägstjenstemännens löner måste ske och, då derom blir fråga, är jag fullt förvissad om att regeringen ser till att icke derigenom också bringas till stånd en löneförhöjning, ty derom har aldrig varit fråga. Jag yrkar fortfarande afslag.

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Hederstierna: Det vill synas mig som om, under den diskussion som hittills egt rum, man förbisett hufvudfrågan, som är att bereda nödigt utrymme för expeditions- och tjenstelokaler vid Stockholms centralstation. Af jernvägsstyrelsen har på det lifligaste framhållits detta behof, hvilket väl också lätt kan inses af enhvar af Kammarens ledamöter, som besöker Stockholms centralstation och ser huru ringa utrymme der för dessa expeditioner kan beredas.

Det är alldeles gifvet att alla dessa lokaler utan undantag måste vara belägna på nedra botten, ty man kan icke rimligtvis begära att den trafikerande allmänheten skall begifva sig en trappa upp för att få sina expeditioner fullgjorda. Den nedre våningen är dock redan använd för trafikens och dermed i sammanhang stående expeditioners behof. Och för att bereda nödigt utrymme måste därför en tillbyggnad göras. Det var också med hänsyn dertill och för att bereda plats för denna tillbyggnad, som de nu ifrågavarande tomterna inköptes; men dessa kunna ej för det afsedda ändamålet användas förr än en nybyggnad derstädes blifvit uppförd. Der finnas visserligen, såsom Stats-Utskottet redan upplyst, nu byggnader, men dessa äro af beskaffenhet att hvarken vara tillräckliga eller användbara för det behof, för hvilket jag nu i korthet redogjort, och är det egentligen för dettas fyllande, som Kongl. Maj:t nu äskat nödiga medel. Dertill kommer nu också en annan omständighet, nemligen huruvida det icke vore ekonomiskt klokt att uppföra denna byggnad så stor att man inom densamma kunde bereda utrymme för de tjenstemän, åt hvilka man annars måste hyra bostadslokaler.

Af de upplysningar Stats-Utskottet i sitt betänkande lemnat framgår att ungefär 20,000 kronor årligen utgå till hyresersättning för dessa jernvägstjenstemän. Det är alldeles uppenbart att då kostnaderna för den föreslagna nya byggnaden skulle ökas med endast 100,000 kronor, om der beredd utrymme för de ifrågavarande lokalerna, det skulle rent af vara en stor misshushållning att icke nu så göra, då derigenom inbesparades en utgift af 20,000 kronor årligen.

Det är endast dessa ekonomiska skäl som förmått mig tillstyrka Kongl. Maj:t att nu af Riksdagen äska det nödiga beloppet.

Herr E. G. Boström: Såvidt jag har kunnat uppfatta diskussionen

i denna fråga, har det icke varit fråga om tjenstemännens löner, ej heller lärers kärnpunkten i frågan, såsom af den ärade Departementschefen anfördes, gälla anskaffandet af ökade expeditionslokaler, ett behof som, så vidt jag hört, ingen har bestridt, utan kärnpunkten är, om de tjenstemän, som förklarats berättigade till fria bostäder, skola åtnjuta denna förmån in natura eller i form af hyresersättning, och för min del får jag säga, att jag ej funnit, att det förra sättet är i någon mån mera ekonomiskt fördelaktigt.

*Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr ordföranden i Stats-Utskottet har visserligen sökt ådagalägga detta genom anförande af en kalkyl, som återfinnes i Stats-Utskottets betänkande, men jag ber att dervid få erinra derom, att Stats-Utskottet deri beräknat räntan till blott 5 procent. Jag hemställer dock till Herrarne om någon kan bygga och underhålla ett hus för 5 procent; jag tror att denna siffra behöfver ökas rätt betydligt, och i och med detsamma kommer den ekonomiska vinsten att rätt betydligt reduceras.

Den ärade ordföranden anförde äfven bland annat, att öfverdirektörerna behöfde vara ständigt tillstädes vid stationen, i händelse något nytt tåg behöfde anordnas, eller afbrott i trafiken uppstode. Jag tillåter mig dervid upprepa, hvad jag redan anført, att denna omedelbara handläggning af trafikärenden utöfvas af distrikts trafikdirektörerna, och att de ej behöfva bo vid stationen, har ju ingen satt i fråga.

Dessutom gäller det ju nu blott att få frågan uppskjuten till ett annat år, då man bör hafva mera klart för sig hvilka tjenstemän, som nödvändigt behöfva bo vid stationen. På denna grund vidhåller jag mitt yrkande.

Herr Hedin: Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har hemställt till Kammarens öfvervägande huruvida det icke vore ekonomiskt klokt, att upplåta bostäder i statens hus i stället för att hyra sådana, stödjande sig Departementschefen på de enligt min tanke alldeles illusoriska siffror, som äro framlagda såsom stöd för Stats-Utskottets motivering.

Siffror, Herr Talman, i kalkyler, med hvilka man vill vinna eller öfvertyga någon, äro *en* sak; siffror i räkningar, som skola betalas, en *annan*.

Detta är likväl ej i mina ögon hufvudfrågan, utan den går derpå ut, huruvida det är riktigt att vid sidan af en utaf Riksdagen bestämd lönereglering det skall ligga i Konungens hand att åt en del embets- och tjenstemän bereda förmåner, som de mindre gynnade få umbära. Jag inlåter mig nu icke på frågan huruvida tjenstemännen vid trafikstaten äro för lågt aflönade. Är det så, skall jag för min del gerna votera bättre löneförmåner, men att, utöfver lönen, gifva boställen åt dem, som ej för tjensten det behöfva, det är ett missbruk, som vi böra försöka att komma ifrån, i stället för att utvidga detsamma.

Herr Olof Jonsson: Det synes mig som om Herrarne icke skulle hafva rätt uppfattat Stats-Utskottets motivering. Det är ju alltid tydligt att om kostnaderna för uppbyggande af behöfliga lokaler för

*Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.*
(Forts.)

tjenstgöringen erfordra ett belopp af 300,000 kronor, men man genom att lägga till 100,000 kronor kan få en mängd bostadslägenheter, så vore ju detta en god affär. Genom en sådan anordning skulle en besparing af 20,000 kronor om året kunna erhållas genom minskning i de hyresersättningar som nu utgå och då vore det väl orätt att afslå Utskottets förslag.

Man må hafva hvilka åsikter som helst om 1877 års skrifvelse, och gifvet är att den var mycket lösligt hopkommen, men man kan dock icke bestrida att Kongl. Maj:t har fått i sin hand att ordna förhållandena såsom han finner för godt och då få vi väl nöja oss dermed.

Jag får därför hemställa om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Key: Man har här ytterligare invändt att det dels kunde vara skäl att uppskjuta frågan och se tiden an huruvida icke möjligen det nya huset skulle kunna göras mera inskränkt och derigenom billigare, och dels att man icke vidare skulle lägga "hyende under lasten" och bereda bostäder åt vissa mera gynnade statens embets- och tjänstemän. Med anledning af det första skälet, hvilket för den ärade representanten på stockholmsbänken tyckts hafva varit det hufvudsakliga, beder jag att få öppet erkänna ett misstag som jag begått. Jag har nemligen varit med om att återremittera frågan om centralstationsbyggnaden i syfte att få kostnaderna minskade och lokalerna inskränkta. Som sagdt, jag deltog i dessa beslut, men jag har nu kommit till insigt om, att vi då gjorde oss skyldiga till ett misstag och att det varit vida bättre, om vi strax byggt huset sådant det från början föreslagits. Vi sågo då för mycket på stunden och dess kraf, utan att sträcka blicken längre in i framtiden och tänka på dess behof; och jag vågar uttala en varning mot att nu göra på samma sätt, så att vi icke, om ock genom en besparing af 1,000 kronor här och 1,000 kronor der vi lyckas i någon mån nedbringa kostnaden för den föreslagna byggnaden, må ännu en gång inom en kanske ganska snar framtid få ångra vårt beslut.

Hvad åter beträffar att man, såsom den ärade talaren på stockholmsbänken yttrade, icke bör öka antalet af boställsvåningar åt vissa tjänstemän, så vore det visserligen i allmänhet taget bra, om vi kunde komma ifrån dessa boställen; huruvida det särskildt här vore det, betvivlar jag; men något som vi i allt fall icke lära kunna komma ifrån, det är vår egen skrifvelse. Kongl. Maj:t har nu ganska noga specificerat, huru många rum böra bestå å hvar och en af dessa tjänstemän; åt chefen 9 rum, och åt de öfrige 7, 6, 5, o. s. v. ända till ett rum, och Kongl. Maj:t har till och med i viss mån bestämt, huru stora rummen böra vara; det är nemligen stadgadt att rum, hvars golfyta är större än 50 kvadratmeter, skola räknas för två rum, men om deremot golfytan icke öfverstiger 10 kvadratmeter bör det icke räknas såsom rum. Kongl. Maj:t har sålunda meddelat ganska detaljerade bestämmelser i detta afseende och detta med stöd af Riksdagens egen skrifvelse; jag vågar till den ärade talaren hemställa, huru han vill att vi skola komma ifrån detta? Vi må gilla det eller icke, men jag tror

att vi svårligen kunna komma ifrån det, åtminstone bestämdt icke i de nuvarande tjensteinnehafvarnes tid.

*Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tensjernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr Nils Petersson: Jag begärde ordet egentligen endast för att protestera emot ordförandens i Stats-Utskottet påstående att, om Riksdagen icke från början nedprutat det begärda anslaget till det nya stationshuset, den nu skulle hafva sluppit ifrån att bevilja ytterligare anslag till dess utvidgande. Jag är för min del öfvertygad om att, huru stort det än från början blifvit bygdt, vi ändock alltid efteråt fått höra talas om dess otillräcklighet. Min tro är också derföre, att, om vi nu bevilja det begärda anslaget, vi icke behöfva vänta länge, innan vi blifva upplyste om, att de nyuppförda byggnaderna innehålla för många boställsvåningar, men deremot för få expeditiions-lokalerna. Det synes mig derföre, som det vore skäl att uppskjuta afgörandet af föreliggande fråga, till dess det blifvit till fullo utredt, huru stor utvidgning af centralstationen kan behöfvas, för att behöfvet härutinnan för framtiden må kunna vara tillfredsstäldt.

Jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr J. Jonasson i Gullaboås: Jag begärde ordet med anledning af Herr Civilministerns yttrande, att de hus, som nu finnas på de ifrågavarande tomtplatserna, icke skulle kunna göra samma tjenst, som de byggnader, hvars uppförande man föreslagit. För min del är jag icke af samma tanke. Det föll mig i går in att taga dessa hus i närmare betraktande och jag fann då, att det ena af dem, som innehåller tjugutre rum, var uthyrdt till tjenstemän vid Stockholms—Vesteråsbanan, hvilka der hade både sina boställen och tjenstelokaler och funno sig mycket belättna. Det andra huset beboddes af åtskilliga handtverkare, äfven de särdeles belättna med sina bostäder. Vid sådant förhållande förefaller det något egendomligt, att icke dessa hus kunna användas af statens egna tjenstemän. Åtminstone borde de kunna bo der för närvarande, till dess frågan om sättet för centralstationens utvidgande blifvit slutligen löst. Af detta skäl och då jag för öfrigt icke tror att de föreslagna byggnaderna, att döma af de ritningar, som föreligga, kunna uppföras för det angifna priset, 300 à 400,000 kronor; nej, mina Herrar, det bygges hvarken för 4 eller 8 hundra tusen kronor, och med den finansiella ställning, i hvilken vår statskassa nu befinnes, då vi fortfarande nödgas åtaga oss förhöjda skatter, så anser jag det icke hasta med denna fråga, utan man kan invänta bättre tider. Detta är anledningen att jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i följd hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Angående
en ny bygg-
nad i Stock-
holm för sta-
tens jernvägs-
trafik.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 23:dje punk-
ten mom. b) af Utlåtandet N:o 10 a) röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen verkställdes samt utföll med 81 Ja mot 95 Nej;
varande alltså Utskottets hemställan afslagen.

Om under-
stöd för en
tidning.

Punkten 24:

Under anförande, bland annat, att inom Sverige icke någon tid-
ning utgafves på finska språket, undantagandes den i Haparanda ut-
kommande högst obetydliga tidningen "Riksgränsen", hvilken till följd
af den fåtaliga befolkningen och prenumeranternas ringa antal knap-
past kunde i sitt nuvarande omfång fortsättas, än mindre utvidgas,
hade ledamoten af Första Kammaren Herr *J. E. Nyström* i sin motion,
N:o 26, föreslagit, att Riksdagen för hvarje af kommande 5 år måtte
bevilja och ställa till vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes
förfogande ett anslag af 2,000 kronor, för att, i mån af behof, an-
vändas för utgifvande och spridning på svenska och finska språken
af nämnda eller annan *tidning i Haparanda*, dock med rättighet att
indraga understödet, derest icke tidningen på värdigt och för orten
gagneligt sätt utgafves.

I fråga om detta förslag hade Utskottet uti förevarande punkt
hemställt:

att samma förslag icke måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Herr Hedin yttrade: Jag skall anhålla, Herr Talman, att Kam-
maren behagade, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla motio-
närens förslag, ehuru möjligen med någon liten jemkning i uttrycken,
vilka, enligt min åsigt borde ändras helt enkelt derhän, att det be-
gärdas anslaget för ifrågavarande ändamål ställes till Kongl. Maj:ts
förfogande. Jag vill på förhand söka afväpna en anmärkning, som
skulle kunna framställas, eller att ett öfverflödigt vilkor förekommer
i slutorden af motionärens förslag, der det heter "dock med rättig-
het att indraga understödet *derest*" o. s. v. Det lär väl falla af
sig själf att Kongl. Maj:t skulle hafva den rättigheten utan något af
Riksdagen formuleradt bemyndigande, då ju icke Riksdagen skulle
kunna ålägga Kongl. Maj:t att använda anslaget. Denna lilla oegent-
lighet synes mig dock kunna qvarstå och jag anser mig derföre kunna
tillstyrka bifall till förslaget med endast den ändring, jag nyss nämnde.

Skälen för detta mitt yrkande äro i korthet följande. Jag framställer det först och främst i *folkupplysningens välförstådda intresse*. När jag erinrar derom att detta är den synpunkt, från hvilken Hernösands stifts ärade biskop utgick, då han förut hos Regeringen förordade ett anslag för ifrågavarande ändamål, så torde Kammaren icke jäfva mitt omdöme att denna synpunkt är giltig.

Vidare från synpunkten af *billighet och rättvisa* mot denna minoritet inom nationen, som icke har någon målsman ur sin egen klass vare sig inom denna Kammare eller Medkammaren eller i öfrigt inom hela vår stora administration. Jag vill icke neka, Herr Talman, att svenska regeringen på senare åren vidtagit en och annan åtgärd för att afhjelpa de klagomål, som möjligen skulle kunna framställas i anledning af det förbiseende, hvilket våra finsktalande landsmän i Norrbotten fått finna sig i, men att dessa åtgärder varit långt ifrån fullständiga, derpå vill jag såsom exempel anförä att ännu skapas der lag och rätt på ett tungomål, som icke förstås af den finsktalande befolkningen. Jag ber Eder, Herr Talman, tänken Eder in i denna ställning!

Slutligen anhåller jag om bifall till förslaget ur en tredje synpunkt, nemligen *den politiska egennyttans*. Jag skulle helst velat undvika att argumentera från denna synpunkt, oaktadt just de mest talande argument då skulle kunna anföras; men man undviker helst att vidröra så ömtåliga ting. Nu är det förhållandet, att denna vetgiriga befolkning måste, för att tillfredsställa sin kunskapstörst och sitt intresse för hvad som tilldrager sig uti världen gå till källor af den beskaffenhet, att det vatten, som flödar ur dem, åtminstone icke är något helsovatten för dess uppfattning af och känsla för det svenska fosterlandets angelägenheter.

Vi veta, att den finska befolkningen, sträfsam och i allo aktningvärd, är en lojal befolkning, som älskar sitt fosterland; men låt, utan något motgift, under loppet af flera decennier den ena giftdropen efter den andra, drypas i deras öron — och detta sinnelag kan snart vara förbi!

Jag ber, Herr Talman, om bifall till motionen, med den ringa förändring jag föreslagit. Och om jag trodde det skulle hafva någon den ringaste verkan, så skulle jag vädja till och bönfälla hos Kammaren att i vårt lands välförstådda intresse icke säga nej härtill.

Herr Key: Jag tillåter mig hysa en alldeles motsatt åsigt mot den siste ärade talaren — och jag tillåter mig ytterligare betona detta, oaktadt jag ända hit hör honom yttra att det qvittar honom lika. Det är nemligen icke till honom jag talar, utan det är till Kammaren.

Mine Herrar, hvad *ändamål* är det, som här afses? Antingen skall den ifrågavarande tidningen uppträda i en för fennomanerne vänlig riktning eller skall den polemisera mot dem? I hvilketdera fallet som helst kan det väl icke vara lämpligt att sätta en *officiel* stämpe på en så beskaffad tidning genom att understödja densamma framför andra med statsanslag. Kan det vara lämpligt att staten bidra-

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

ger till att denna tidning skall polemisera mot finska förhållanden och tidningar och just derigenom möjligen framkalla de förvecklingar som af den siste talaren antyddes. Lika litet lämpligt synes det å andra sidan vara att lemna *premium* för hvilket som helst sträfvande att förminska det svenska nationalitetsinflytandet genom att förstärka det finska.

Vidare ber jag få erinra om en annan sak, hvilken jag minst hade trott att Herr Hedin skulle förbise. Genom bifall till förslaget skola vi i viss mån åter införa "indragningsmakten" i Sverige. Ty motionens kläm är af följande ordalydelse, att Konungens Befallningshafvande skulle hafva "rättighet att indraga understödet, derest icke tidningen på värdigt och för orten gagneligt sätt utgäfves". Om man tänker sig att i en tidning, som utgifves med så beskaffadt anslag, komme att inflyta någon artikel, som syntes Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anstötlig och denna myndighet då skulle kunna helt plötsligt *indraga* anslaget, vore icke detta att tillämpa "indragningsmakten" på denna tidning? Slutligen ber jag få till Kammarens behjertande framhålla en annan omständighet. Hvad är det här, som man egentligen talar så mycket om? Huru stor är denna befolkning, för hvilken dessa undantagsåtgärder skulle vidtagas? Jo, den består af summa 15,000 personer enligt motionärens egen uppgift. För dem skulle man således nu införa en ny officiel tidning med statsanslag, och, enligt den ärade stockholmsrepresentantens åsigt, äfven inrätta *särskild domstol*, ty det är icke nog för detta "utvalda folk" att, såsom nu, hafva en svensk domare, som äfven förstår finska. Kan detta pjunk vara politiskt berättigadt, och kan det vara politiskt klokt?

Jag anhåller om bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Friherre Nordenskiöld: Äfven jag skall anhålla att få med några ord understödja Herr Nyströms motion. Jag gör det af tvenne skäl. Det första väger kanske ej så mycket vid politiska förhandlingar. Det är våra minnen från forna dagar. Svenska folket har herskat vidt och brett bland främmande folk. Om man bland dem söker taga reda på med hvilka känslor de minnas den svenska tiden, så skall man erfara att svaret alltid utfaller på ett för oss hedrande sätt. Så i Estland och Pommern, så äfven i Finland, ej allenast bland derboende svenskar, utan, jag är öfvertygad derom, äfven bland det parti, som kallas fennomaner, omfatta helt säkert de fleste med kärlek och tacksamhet den svenska tiden, om också de anse — jag vill ej säga med hvad skäl — att det barn, som Sverige alstrade och som numera blifvit fullvuxet, icke vidare kan inträda såsom en lem af det gamla fosterlandet.

Att bibehålla ett sådant minne hos en främmande nation, öfver hvilken vi herskat, det är något stort och vackert, och bland de många hedrande och lysande bladen i vår historia intager helt säkert det ett af de främsta rummen, på hvilket står skrifvet att vi uppfostrat ett folk af en icke kaukasisk race till en bildad nation. Något motsvarande har något annat lands historia knappast att uppvisa. På det nu de få återstående svenska undersåtar af icke svensk

stam må trifvas under vår spira, borde man göra hvad göras kan. Äfven här gäller den gamla regeln "noblesse oblige". Det andra skälet är kanske än mera påtagligt för lagstiftaren. Det är ett rent politiskt skäl. Jag har vistats temligen mycket i de nordliga delarne af skandinaviska halfön och varit i tillfälle att på nära håll se den kamp, som der försiggår, icke mellan två olika nationer, mellan skandinaver och finnar, utan mellan dessa nationer å ena sidan och den der rådande omilda natur, å den andra, och det är intet tvifvel om, att den finska nationen i denna kamp har öfvertaget. Det är därför denna sistnämnda nationen, som kommer att utbreda sig i den högsta norden, icke därför att den är öfverlägsen den andra, utan därför att den, åtminstone för närvarande — andra tider kunna möjligen komma, då ej så blir förhållandet — bättre förmår uthärda de svårigheter och umbäranden, som lifvet i dessa omilda nejder betingar. Vi kunna således icke undvika att hafva ett finskt element längst norrut på vår gräns, men det elementet är icke för oss af den ringaste fara, när det är ett förnöjdt element och när det ser att det har bättre under svensk spira än under grannländernes. Men eljest kan lätt uppstå fara och obehag deruppe, och det är välbekant att något litet deraf redan förefunnits. Det är därför skäl att tillse, att denna befolkning är förnöjd och belåten, och ett af vilkoren härför är att den kan följa med de administrativa förhållandena i det land, under hvars spira den lefver. Ett steg dertill skulle vara den åtgärd, som Herr Nyström föreslagit, och jag får därför på det lifligaste tillstyrka bifall till Herr Nyströms motion med den modifikation deri, som Herr Hedin föreslagit.

Herr Hedlund: Då jag begärde ordet, var det med anledning af den ärade ordförandens i Stats-Utskottet yttrande; jag visste icke då att Friherre Nordenskiöld äfven begärt ordet. Då jag emellertid nu fått det, vill jag hufvudsakligen inskränka mig till att instämma med Herr Hedin och Friherre Nordenskiöld, men anser mig icke alldeles böra förbigå Stats-Utskottets ordförandes inkast, förundrad som jag verkligen blef, att han, som eljest har ögonen öppna för politiska förhållanden af grannlaga natur, vid detta tillfälle synes förbise en sak, som i så fall synes mig vara och som redan visat sig vara af ganska stor betydelse. Herr Key anförde — jag skall börja med det sista af hans argument — att den befolkning, hvarom här är fråga, till antalet endast utgör 15,000 personer. Jag har hört siffran uppgifvas till 16,500, men låt vara att den icke är högre än 15,000. Man kan i alla fall i relation till andra ställen beräkna de i läsåldern varande till omkring 10,000 personer, eller, om man så vill, till 3,000 familjer. Det är icke någon ringa sak, att en sådan befolkning eger tillgång till en tidning på det språk, som den sjelf kan läsa. Nu kan man visserligen säga, att denna befolkning torde vara tillräckligt stor för att kunna underhålla en egen tidning. Ja, om den icke bodde ofvan polcirkeln, ej vore tryckt af hårda vilkor och ej hade att uthärda en hård kamp för lifvets uppehälle. Jag vet icke, om det blifvit nämnt här, men jag har hört det på andra håll, att det

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

Om under-
stöd för en
tidning.
(Forts.)

väl vore naturligast, att denna befolkning, som står i så nära beröring med Sverige, äfven lärde sig svenska språket. Visserligen; men det hör just till egendomligheterna i den finska naturen, att den håller så hårdt på det fäderneärfda, hvilket bevittnas bland annat deraf, att det finska folket, oaktadt 600-årig förening med Sverige, likväl bibehållit sitt språk orubbadt. Och jag kan icke finna det vara ett fel hos detta folk, utan tvärtom en förtjenst, att det kunnat under välviljans och kulturens påtryck bevara sin urgamla nationalitet, hvori språket spelar en så stor rol.

Det har vidare blifvit sagdt af Stats-Utskottets ordförande, att vi, genom att bevilja statsbidrag till denna tidning, skulle återinföra indragningsmakten. Jag tror, att detta var en något djerf slutsats. Det är väl något annat att indraga ett *anslag* än att indraga en *tidning*. Det var det senare man menade med indragningsmakten och icke det förra. När den svenska regeringen indrog anslaget till nuvarande Post- och Inrikes Tidningar, tror jag icke man kan säga, att indragningsmakten derigenom infördes. När svenska regeringen understödjer en eller annan tidskrift på ett eller annat område, så är denna alltid underkastad att, om den icke uppfyller sitt ändamål, få anslaget indraget, men derföre är indragningsmakten icke införd.

Ett viktigare skäl skulle vara det, som af nämnde talare först anfördes, nemligen att man skulle upprätta ett officiellt organ, som skulle deltaga i den i Finland pågående striden mellan de så kallade fennomanerna och icke-fennomanerna. Jag kan icke heller godkänna denna förutsättning. Icke lär det väl blifva någon officiel tidning, derför att den får ett understöd på 2,000 kronor. Från vederbörligt håll har man ock hört en protest mot en sådan tydning.

Då vid ett tillfälle i fråga om en tidskrift för folkskolan mot dåvarande Chefen för Ecklesiastikdepartementet rigtades den anmärkningen, att tidskriften, ehuru den åtnjöt statsunderstöd, innehöll satser, som man förvånade sig öfver att regeringen kunde godkänna, svarade denne minister på följande vackra sätt: "jag har icke trott mig genom detta anslag befogad eller skyldig att utöfva någon censur på den ifrågavarande tidningen". För min del tror jag också, att svenska folkets urgamla frihetskänsla skulle stötas af ett sådant förfarande, som att regeringen blott på grund af ett anslags beviljande åt en tidning öfver densamma utöfvade någon censur. Jag kan heller icke föreställa mig, att den ifrågavarande tidningen skulle få någon officiel natur, derföre att den bekomme ett understöd, men väl synes mig böra tillses, att icke god ordning öfverskredes och att tidningen erhöles en aktningvärd utgifvare. Att tidningen skulle gifva sig in i fejden mellan fennomaner och svecomaner kan jag ej heller inse vara någon nödvändighet. Det finnes en massa meddelanden om svenska och utländska förhållanden att lemna, utan att behöfva ingå i en sådan polemik. Om jag vore utgifvare af den ifrågavarande tidningen, skulle jag gerna inlägga en hofsam gensaga mot öfverdrifterna på ena eller andra hållet, och om sådant skedde på ett skickligt och godt sätt, skulle det kunna utöfva en lugnande och modererande verkan på förhållandena inom sjelfva Finland.

Jag tror för öfrigt, att de farhågor, Stats-Utskottets ordförande framställt, icke väga mycket mot de tungt vägande skälen på andra sidan. Dertill hörer hvad redan är sagdt, eller att, då den fåtaliga finska befolkningen är för svag att kunna underhålla ett tidningsorgan på eget tungomål, staten synes böra dertill bidraga lika såväl som den bidrager till andra nyttiga tidskrifter, som icke löna sig till utgifning. Det har ock blifvit erinradt om, att vi kanske verkligen hafva en skuld att i detta fall gälda. Jag tror, att vi just af det utaf Stats-Utskottets ordförande framdragna skäl, eller obetydlighetens, förbisett de förpligtelser, vi ega mot den nordligare delens af landet befolkning. Jag gläder mig därför öfver, att på senare tider åtskilliga skrifter, isynnerhet af religiöst innehåll, blifvit med offentligt bidrag utgifna på finska, och att vi på så sätt småningom godtgöra vår gamla skuld. Om vi genom ett bifall till motionen fortgå i den rigtningen, säger mig min känsla, att ett sådant steg från svenska Riksdagens sida skulle icke blott göra ett godt intryck på det gamla broderlandet Finland i allmänhet, utan äfven blifva ett godt argument mot dem, som i ifvern för egen nationalitet i allmänhet väl mycket skärpa spetsen mot det gamla moderlandet Sverige. Man skulle då med denna handling visa, att den förebräelsen, att Sverige icke bryr sig om sina finstalande undersåtar, icke är förtjent. Visserligen skulle genom enskild subskription kunna åstadkommas det begärda beloppet, och, då frågan blifvit väckt, skulle jag för min del icke undandraga mig att dertill bidraga, men det är dock icke detsamma, om summan på detta sätt åstadkommes, särskilt då det sker efter det Riksdagen förkastat en derom gjord framställning. Det skulle icke i politiskt afseende hafva samma betydelse som ett bifall till en derom inom Riksdagen väckt motion.

På dessa grunder förenar jag mig med den förste talaren och förordar på det varmaste bifall till motionen. Det är lätt att finna, att saken är af den beskaffenhet, att man icke kan gå så på djupet med den, som man skulle vilja, då man talar på ett rum sådant som detta.

Grefve Sparre: Äfven jag ber att få förordad motionen med det af Herr Hedin gjorda tillägg. Ty jag är öfvertygad, att tillräckliga skäl för anslagets beviljande blifvit framställda, och utan tvifvel är det för hvarje svenskt hjerta upprörande, att icke denna lilla finstalande befolkning skall likasom öfriga svenska inbyggare få kännedom om förhållandena i det land, den tillhör. Vi veta alla, hvilken betydelse pressen och dess organ i detta ögonblick ega, och att beröfva denna folkstam, huru liten den än må vara, alla fördelar häraf, vore, synes mig, alltför grymt. Jag tillstyrker alltså bifall till Herr Hedins förslag.

Herr Wieselgren: Sedan Herr Hedlund yttrat sig i frågan, har jag ingenting att tillägga, utan får till alla delar förena mig med honom. Han har helt och hållet förekommit mig; annars skulle jag hafva till Kammararens behjertande framställt just samma åsichter som

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

*Om under-
stöd för en
tidning.
(Forts.)*

dem han nyss yttrat. Jag ber endast att få fästa Stats-Utskottets ärade ordförandes uppmärksamhet på, att visserligen den folkmängd, till hvars förmån detta anslag på 2000 kronor skulle utgå, icke är stor, utan helt ringa, men att vi likväl icke böra glömma det säkerligen icke minst i förevarande fall tillämpliga gamla svenska ordstäfvet: Af en liten gnista kan blifva en stor eld.

Jag anhåller att få yrka bifall till motionen, sådan den af förste talaren blifvit formulerad.

Herr Liss Olof Larsson: Nog har jag varit van vid öfverraskningar mera än en gång, men sällan har jag blifvit så öfverraskad som nu, då så många talare uppträdt för bifall till ifrågavarande motion, som blifvit af Stats-Utskottet enhälligt afstyrkt. Hela denna diskussion erinrar mycket om den diskussion, som för några år sedan fördes med anledning af en då väckt motion, att staten skulle efterskänka ett fordringsanspråk hos några finska byamän — jag menar Kukola-frågan. Om man ser efter i protokollen från den tiden, skall man finna, att de skäl, man nu använder, äro precis desamma, som då yttrades om den finska befolkningen. Då skrämde man upp oss med en hel del farhågor för det stora missnöje, som skulle uppstå hos den finska befolkningen, om denna fordran utkräfdes, och för att förekomma detta missnöje och de förvecklingar, som deraf skulle blifva en följd, gaf man efter och motionen bifölls. Det blef dock snart nog klart för oss alla, att vi på ett grundligt sätt blifvit dragna vid näsan. Jag förstår icke, att man kan sätta i fråga att lemna bidrag af statsmedel till utgifvande af en tidning på detta sätt, och som skulle ställas under kontroll af Kongl. Maj:t eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Detta skulle kanske vara första början till, att staten skulle aflöna tidningsredaktörer.

Nu säger man, att man skulle vinna ofantligt med detta lilla belopp. Jag medgifver, att, om man kan tillfredsställa den finska befolkningen med så litet, är det icke onyttigt att utgifva detsamma, men jag tviflar på, att den låter sig nöja dermed; om något missnöje hos densamma förefinnes, som behöfver undanrödjas, är något som jag åtminstone icke känner till, och icke tyckes motionären göra det heller. Jag ber dessutom att få fästa uppmärksamheten derpå, att motionären föreslagit, att det skulle blifva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som såge till, att tidningen på ett förståndigt sätt utgäfves och vore värdig anslaget; annars skulle man draga in detsamma. Det är tydligt att tidningen derigenom skulle få en officiell stämpel, ty så länge den gafs ut på ett sätt, som man ansåg gagnande och man gaf anslaget, var dermed angifvet, att man gillade hvad den innehöll, men i motsatt fall drogs den in. Jag har tagit reda på hvilka kompetensvilkor, som erfordras för att blifva tjänsteman i allmänhet eller komma in vid länsstyrelserna, men jag har ingenstades funnit, att det åligger herrar tjänstemän att känna finska språket, och nu vill man likväl lägga kontrolleringen af denna tidning på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Jag tviflar på, att de kunna vare sig läsa eller skrifva finska språket, och att då lägga på dem ett så-

dant åliggande som detta, att de vid embetsmannans ansvar skola se till, att hvad man skref i tidningen på ett språk, hvaraf de ej kunde läsa ett ord, vore "värdigt" och "gagneligt", det är bra orimligt. Det är beklagligt, att landshöfdingen i Norrbottens län icke kan yttra sig i denna fråga, ty det skulle vara intressant att höra hans mening, men hans heshet förbjuder honom att i dag uppträda. Men jag har hört, såsom ock synes af Utskottets betänkande, att Kongl. Maj:t redan nu icke saknar medel att, der så erfordras, göra meddelanden i den tidning, som finnes, mot betalning. Landshöfdingen i Norrbottens län har upplyst mig derom, att sådant ofta eger rum, när Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett, att något meddelande bort göras befolkningen på finska språket, och vederbörande hafva aldrig nekat bidrag dertill af tillgängliga statsmedel. Jag tror således, att det mål man söker är vunnet redan förut, och att gifva Kongl. Maj:t eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ett sådant åliggande, som nyss nämndes, anser jag vara orimligt, när antagligen hvarken Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller en enda ledamot af statsrådet begriper ett ord af den finska tidningen. Dessutom skulle det blifva svårt för Kongl. Maj:t att, om han skulle på ett sådant afstånd, som är mellan Stockholm och Haparanda, kontrollera tidningen, i rätt tid gripa in; ty det är icke lätt att göra i en hast, och att komma efter, då det, som ansetts icke vara gagnande eller på ett värdigt språk affattadt, redan hunnit spridas i orten, kan icke tjena något till, ty då har redan fröet till misnöje hunnit slå rot. För min del ser jag således intet skäl, som talar för bifall till motionen, och yrkar därför bifall till Utskottets betänkande.

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

Herr Hedin: Jag anhåller till en början få upplysa den mycket ärade ordföranden i Stats-Utskottet om, att det, som jag nu kommer att anföra, skall blifva svar på hvad han sagt, och att jag icke förut afgifvit något svar på hans yttrande. Jag hoppas, att den förklaringen är tillfredsställande.

Den mycket ärade ordföranden i Stats-Utskottet har antagit, att den tidning, hvarom vi tala och för hvilken jag hoppas vinna något understöd, skulle komma att inlåta sig i polemik med de så kallade fennomanska tidningarne. Det är en förutsättning från den mycket ärade Stats-Utskottets ordförandens sida, som strider icke blott mot min afsigt, utan helt och hållet äfven mot den ärade motionärens mening med hela tidningen, äfvensom mot det syfte, hvarför den högt aktade kyrkans man, som jag förut nämnt, önskade en finsk tidning för den finstalande befolkningen; han har verkat för detta företag i folkupplysningens intresse och, låt mig tillägga, för att derigenom bereda den finstalande befolkningen i Norrbottens län ett tillfälle, om den vill begagna sig deraf — hvilket man får antaga att den vill, när det erbjudes till frivilligt begagnande — att förkofra sig i svenska språket. Det har icke varit motionärens mening, att denna tidning skulle polemisera eller agitera. Meningen har tvärtom varit att i den finstalande befolkningens händer sätta en tidning, som icke,

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

på sätt de fennomanska tidningarne hafva för sed, skulle inlåta sig på retsamma agitationer, utan som kunde bereda ifrågavarande befolkning tillfälle att ur några andra källor än just dessa fennomanska tidningar inhemta kännedom om sitt eget fosterland och äfven om den utom oss varande stora världens händelser. Och motionären har funnit en garanti för uppnåendet af detta ändamål i den omständigheten, att konungens förtroendeman i länet skulle ega rättighet att, derest redaktören icke uppfylde de billiga anspråk, som på honom ställdes, indraga understödet. Ehuru jag, såsom Herr, Talmannen väl vet, är tidningsman, får jag säga, att jag icke fruktar för den "indragningsmakten"! Och dermed kommer jag öfver till den ordlek, som Stats-Utskottets ärade ordförande behagade använda i sin argumentation emot mig. Han vet naturligtvis hvad indragningsmakten i sjelfva verket var: då hofkansleren fann, att en tidnings hållning icke konvenerade höga vederbörande, lät han inställa dess utgifvande, hvilken åtgärd hänsköts till Kongl. Maj:ts pröfning, som då ock egde att förordna, att den tidningsutgivare, hvilkens tidning drabbats af indragningsåtgärden, aldrig mer i sitt lif skulle få tillståndsbevis att utgifva någon tidning. Detta måtte väl vara något helt annat än att indraga *understödet* till en tidning, om utgifvaren af densamma icke uppfyller de vid detta understöd fästa villkor. Stats-Utskottets ärade ordförande torde således vara ense med mig derom, att hans tal om indragningsmakten endast var en ordlek; och en sådan kan näppeligen erkännas vara något bevis.

Den ärade talaren frågade också, om det ej vore betänkligt att bland denna minoritet af våra landsmän införa domstolar med finskt rättsspråk. Ja visst i Herrans namn, Herr Talman, är det klokt att bereda dem en så enkel rättvisa! Jag skulle i stället vilja fråga: hur kan det uppstå tvifvel om, att det är klokt och rättvist att bereda våra landsmän deruppe tillfälle att få domare, som förstå deras språk, förstå deras klagan och deras försvar? Nu måste domaren, såsom landshöfdingen i Norrbottens län upplyser i sin senaste femårsberättelse, hafva biträde af tolk. Redan denna omständighet måste ju försvåra rättskipningen; dertill kommer, att — enligt samma källa — det visat sig vara långt ifrån lätt att få tolkar, som äro sin uppgift fullt vuxne.

Den värde representanten på dalabänken, hvilken tillika är ledamot af Stats-Utskottet, stälde nu föreliggande förslag i samband med den eftergift af några tusental kronor, som Riksdagen i början af 1870-talet gjorde åt några fattiga byamän i Norrbotten, och förklarade sedan, att vi den gången läto draga oss vid näsan. Men jag skall bedja den värde representanten att härvidlag svara endast för sin egen näsa. *Jag* har åtminstone icke blifvit dragen vid näsan; jag vet, att jag handlade rätt, då jag talade för denna eftergift.

Samme ärade talare anser att, då, såsom motionären upplyser, ett ringa belopp statsmedel redan användes för att i finsk öfversättning offentliggöra vissa allmänna kungörelser, allt är väl bestämdt. Kan det då vara riktigt att hänvisa denna befolkning — den är icke så liten, ty den uppgår till 16 å 17,000 personer — att stilla sin

kunskapstörst i några allmänna kungörelser? Svaret på denna fråga ligger i det faktum, att ett hundra exemplar finska tidningar nu lära inkomma från andra sidan gränsen.

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

Jag anhåller, Herr Talman, att få göra en ytterligare modifikation af motionärens förslag, och ber de ärade ledamöter af Kammaren, som visat mig den välviljan att understödja mig, icke taga illa upp, att jag nu framlägger detta förslag, utan att först hafva rådfört mig med dem. Det går ut på att undvika ett par stötestenar, som möjligen kunde finnas i motionärens förslag äfven efter den lilla modifikation deraf, som jag gjorde i början af öfverläggningen.

Jag anhåller sålunda, att Kammaren ville besluta, att Riksdagen för år 1882 — således endast en försöksåtgärd — beviljar till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag å 2,000 kronor till understödjande, på de villkor Kongl. Maj:t täcktes bestämma, af en på finska språket utgifven tidning i Haparanda.

Herr Casparsson: Sedan en talare med glansen af sin vältalighet och en annan med glansen af ett världsberömdt namn understödt det nu föreliggande förslaget, har jag för min del icke mycket att tillägga.

Då jag läste Stats-Utskottets motivering, kom jag att tänka på de välbekanta orden: "om någon bedjes om bröd, hvem är väl då som i stället bjuder en sten". Norrbottens finsktalande befolkning har genom en af sina representanter i Första Kammaren begärt anvisandet af statsmedel till utgifvande af en tidning för att derigenom sättas i tillfälle att kunna följa med fosterlandets angelägenheter och utveckling. Stats-Utskottet svarar: befolkningen har ju "*kungörelser och andra meddelanden*". Detta anser jag vara att bjuda stenar i stället för bröd.

Vår nationella styrka ligger, enligt mitt förmenande, deri, att vi utgöra ett enda enigt folk, men denna enhet har dock sin Achilleshäla. Der uppe vid Norrbottens träsk samt kring Finnmarkens och Nordlandenes fjordar finnes en annan befolkning, och jag tror det icke behöfves mycken politisk framtidsblick för att inse, att der *kan* blifva vårt Slesvig-Holstein. Jag tror att föreliggande fråga ur denna synpunkt är beaktansvärd och att man, såsom en ärad talare nyss sade, bör se till att detta folk, som lyder under Sveriges och Norges spira, blir nöjdt och tillfredsstäldt. Stats-Utskottets ärade ordförande har sagt, att här endast vore fråga om en liten minoritet af cirka 15,000 personer, och denna minoritet är det icke mycket värdt att fästa sig vid. Jag får dock säga, att för mig hafva alltid minoritetens rätt och bästa varit afsevärda, och jag anser icke deras rätt förringas derföre, att de äro jembörligsevis få.

Jag ber att få med min röst understödja motionen sådan den af Herr Hedin senast blifvit formulerad.

Herr Nils Petersson: Det kan väl synas vågadt af mig att yttra mig mot så många och väldiga talare, som här uppträdt för

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

bifall till förevarande motion, men det må dock ursäktas mig, att jag vill söka taga Stats-Utskottets förslag i försvar.

Jag var först, då jag såg att här endast var fråga om ett ringa belopp, af den tanke, att man borde föreslå bifall till motionärens framställning, men efter åhörandet af denna diskussion och de skäl, som derunder blifvit anförda både för och emot motionen, är det min öfvertygelse, att ett bifall till densamma hvarken skulle gagna oss sjelfva eller befolkningen deruppe. Jag skulle annars för min del vara beredd att bevilja en mycket större summa, om jag ansåg sådant kunna lända till det åsyftade målet. Enligt min åsigt kan det dock ligga mera politik i denna fråga än man vid första påseendet kan finna. Man har nemligen fått för sig i Finland, att man bör söka så mycket som möjligt bibehålla finska språket, och detta är i och för sig ganska aktningvärdt, men att vi skola gifva oss in i polemik med deras öfverlägsna antal, det anser jag orätt, och det kan blifva till skada för oss sjelfva. Här har framhållits, att denna befolkning icke har någon tidning på sitt språk, och de meddelanden, som på detsamma kunna lemnas dem, hafva af en ärad talare liknats vid stenar, men det är dock af dessa stenar, som de måste lefva, ty, säger motionären, det finnes "icke någon tidning inom Sverige utgifven på deras språk, undantagandes den i Haparanda utkommande högst obetydliga tidningen Riksgränsen, som på svenska och finska redogör hufvudsakligen endast för det viktigaste af länets angelägenheter". Det är ett förhållande, som de, hvilka varit i dessa orter, böra känna, att denna tidning "Riksgränsen" till följd af dess anordning af texten med en spalt på svenska och en på finska språket för dem kan tjena till lexikon, och jag tror för öfrigt, att man der lika gerna läser hvad som rör länets angelägenheter som något annat. Skall något göras uti ifrågavarande hänseende, så tror jag, att folket deruppe sjelft bör taga initiativet dertill. Dessa 15,000 personer böra väl icke utgöra någon särskild stat i staten, utan de skola nog så småningom lära sig svenska språket. Det är således min fullkomliga öfvertygelse, att vi gagna både dem och oss sjelfve bäst genom att icke bevilja detta anslag. Såsom jag nyss nämnde, äro på icke utan tidning, om de verkligen vilja läsa något och lära sig något deraf. Jag yrkar således på det varmaste bifall till Utskottets förslag.

Herr Burman: Jag är representant för den ort, som nu föreliggande fråga berör, och jag vet, att der finnas omkring 16,000 personer, som icke äro mäktiga svenska språket, utan tala finska. Denna befolkning är på det högsta tacksam både mot regering och Riksdag för den stora frikostighet dessa båda statsmakter öfvat mot densamma. De flesta läroböcker, som der nu begagnas, äro författade på både svenska och finska språken, på så sätt att det finnes svensk text på den ena sidan och finsk på den andra, och på samma sätt är ock den i Haparanda utgifna tidningen "Allra nyaste riksgränsen" redigerad så, att i ena kolumnen äro de förekommande artiklarne affattade på svenska och i andra kolumnen på finska, på det att befolk-

ningen måtte lära sig svenska språket. Härigenom förfaller den ärade representantens på dalabänken inkast, att regeringen eller Konungens Befallningshafvande icke förstår hvad i tidningen är skrivet. Då tidningen nu måste utgifvas på tvenne språk, blir emellertid innehållet derigenom mycket mindre, än om tidningen utgäfves på endast ett språk, men redaktionsbestyren äro derföre icke mindre, utan större.

Då både regering och Riksdag redan gjort så mycket för denna ort, kan jag nu icke *yrka* på bifall till motionen, men jag skulle blifva ofantligt glad, om denna Kammare ville lemna sitt bifall till det förslag Herr Hedin framställt.

Herr Granlund: Då jag var deltagare i den norrländska resa, som förliden sommar företogs af en del Riksdagens ledamöter, och kom i tillfälle att på åtskilliga ställen sammanträffa med den befolkning, hvarom nu är fråga, så vill jag nämna, att denna befolkning föreföll mig ega en viss grad af intelligens, och hvad som särskildt på ett fördelaktigt sätt tilltalade mig var, att denna befolkning vid alla tillfällen visade sig särdeles intresserad att, så vidt det med deras språk var möjligt, meddela sig med oss — och säkert är, att man hade gjort sig en helt annan föreställning om den finsktalande svenska befolkningen än den vi erforo under vår resa från Haparanda till Avasaksa.

Hvad beträffar den invändning, som här blifvit framställd, att icke mera än 10,000 personer skulle åtnjuta någon nytta af det begärda anslaget, frågar jag, om icke 10,000 personer äro ganska många, då det är fråga om ett anslag endast på 2,000 kronor, och hela folkmängden, som uppgår till betydligt högre siffra, må väl få nytta af de åtgöranden, som med detta anslag afses. För min del kan jag icke annat än på det varmaste yrka bifall till motionen, öfvertygad som jag är, att beviljandet af detta lilla understöd af dem det gäller skall helsas med odelad tillfredsställelse. Jag kan icke tro, att man behöfver frukta, att den tidning, som genom detta anslag skulle kunna bringas till stånd, skall inlåta sig i någon polemik med finska tidningar, detta tror jag är en inbillad skuggrädsla. Meningen är naturligtvis endast att på finska språket meddela denna befolkning, som icke kan läsa svenska, underrättelser om administrativa och ekonomiska förhållanden i den landsort de bebo samt för öfrigt hvad i vårt land förefaller mest beaktansvärdt. Denna befolkning besitter egenskaper, som väl berättiga dem till erhållande af de fördelar, som med detta understöd afses.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det är törhända förenadt med någon risk att uppträda mot en motion, som understödes af så varma förord, som här blifvit framburna. Jag står dock denna risk.

Jag förstår ganska väl att sätta värde på glansen af vältalighet, likasom jag aktar högt glansen af ett verldsberömdt namn, men jag förbehåller mig rättigheten att pröfva hvarje förekommande fråga för sig.

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

Jag tror det icke vara alldeles opåkalladt att vid behandlingen af en fråga som denna påminna Kammaren om den s. k. Kukkolafrågan. Äfven om den ärade talaren på stockholmsbänken, som jemväl varmt förordade den motionen, i denna sak anser sig icke hafva blifvit lurad, tror jag dock, att Riksdagen i sin helhet blef det, när den deltog i efterskänkande till hälften af annuiteterna för det odlingslån, hvarom då var fråga. Åtminstone äro de norrlandsresande, som jag derom samtalat med, fullt förvissade att så varit fallet.

Hvem skulle vid fråga om det nu föreslagna obetydliga anslaget icke gerna unna den svenska finsktalande befolkningen i Norrland de fördelar, som derigenom kunde dem beredas? Jag kastar tillbaka såsom obehörig hvarje insinuation derom, att de, som icke vilja bevilja detta anslag, dervid låta sig bestämmas af sparsamhetsskäl. Men en helt annan fråga blir, huruvida det här förordade *sättet* att genom statsmedel understödja en tidning kan vara lämpligt. Jag frågar, om det väl finnes någon enda tidningsskrifvare utan politiska åsikter, och om Herrarne tro, att någon tidning kan utgifvas, som icke förfäktar någon viss politisk mening. I en tidning, som understödes genom statsmedel, har staten onekligen också ansvaret för hvad deri skrives.

Det nu föreslagna *sättet* att understödja den finsktalande befolkningen tror jag sålunda vara olämpligt och är öfvertygad, att långt ändamålsenligare sätt härför kunna påfinnas. Jag yrkar afslag å motionen och bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag begärde ordet för att förklara, att jag förenar mig med Herr Hedin i det af honom senast framställda förslag. Men sedan detta förslag framkom, har en ledamot af Stats-Utskottet äfven haft ordet och motsatt sig förslaget, hvarföre jag nu ber att få med några ord vända mig emot denne ärade talare.

Jag finner det ganska naturligt, att, sedan Stats-Utskottet en gång afstyrkt bifall till ifrågavarande motion, dess ledamöter här i Kammaren äfven vilja försvara Stats-Utskottets synpunkt. Likaså finner jag det naturligt, att Stats-Utskottet under de många bestyr, Utskottet har sig förelagda, kan lemna obeaktad en eller annan synpunkt, hvarur en fråga bör ses. När sedermera hos Riksdagen andra synpunkter än Utskottets blifva framdragne, kunna Stats-Utskottets ledamöter, i min tanke, utan att skada sin värdighet uppmärksamma sådana framställningar och äfven godkänna dem, då de befinnas rigtiga, utan att anse sig bundne vid hvad de en gång beslutat. Jag fattar väl, att man icke vill visa sig "vægelsinded" och att man ogera vill ändra i dag hvad man beslutat i går. Men det ligger ingen berömvärd fasthet uti att vidhålla det, om hvars ohållbarhet man blifvit öfvertygad.

Den siste talaren yttrade, att han icke fäster sig vid den anslagssumma, som här är ifrågasatt. Jag är äfven alldeles öfvertygad, att hvarken han eller Stats-Utskottet tänker på 2,000 kronor, då det gäller något gagneligt. Men i det förevarande fallet anser Utskottet att beviljande af anslaget skulle föranleda större olägenheter än som uppvägsdes af det goda, man derigenom ville uträtta. Jag ber der-

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

emot få fästa uppmärksamheten på de yttranden, som här blifvit fällda af personer, som väl känna dessa förhållanden, särskildt af en person från samma trakt, som förklarar, att han i *upplysningens intresse* skulle med största tacksamhet se att detta anslag beviljades.

Jag återkommer till hvad den siste talaren sade derom, att denna tidningsredaktör ovilkorligen skulle vara förkämpe för syften, som äro fiendtliga mot Sverige, och till hans fråga om tidningsredaktörer finnas, hvilka sakna åsigter. Jag måste tyvärr svara: ja, mine Herrar. Posito att ett anslag gifves till en officiell tidning, hvars uppgift är att icke hafva någon åsigt, så väljer den som disponerar anslaget naturligtvis till redaktör en person, som icke har några åsigter eller åtminstone håller inne med dem.

Man har invänt, att det blir ett orimligt besvär för landshöfdingen att utöfva kontroll öfver tidningen och härför är redan svaradt, att tidningen äfven skall tryckas på svenska. Men äfven om ej så vore förhållandet, skulle det vara ett vittnesbörd om den svenska förvaltningen, som skulle gräma mig mer än allt annat, om bland tjänstemännen inom ett distrikt med 17,000 finsktalande invånare ej skulle finnas någon enda, som kände deras språk. Det vore ett farligt vittnesbörd om svensk förvaltning, och jag kan ej föreställa mig att sådant kan ega rum, att icke i länsstyrelsen och landsstaten skulle finnas en enda person, förtrogen med finska språket.

Jag vill blott tillägga, att här ej är fråga om skrämselfargument. Jag har ej hört dem användas mot någon i detta fall och för mig ega de ingen giltighet. Jag har i försvarsfrågan ej låtit skrämma mig af ryssen, ej heller i religionsfrågan låtit skrämma mig af djefvulen. Jag är således ej vän af skrämselfargument och har ej heller hört, att sådana vapen här blifvit använda. Men här har framhållits hvad som är rätt och politiskt klokt, och det anser jag ej innebära något skrämselfskott. Kan ifrågakommande anslag ej användas och finnes ingen person, som är lämplig att mottaga uppdraget, så ligger ej här någon fara. Medlen gå då till de allmänna besparingarne.

Jag ber de ledamöter af Stats-Utskottet, hvilka af uteslutande politiska skäl, men ej af ekonomiska varit emot beviljandet af detta anslag, beakta, att de, som ifrå för detsamma, också kunna ega anspråk på något politiskt omdöme, då de icke minst af politiska skäl önska anslaget beviljande.

Herr Wieselgren: Jag ber att mot talaren på dalabänken få anmärka, att genom den ändring, Herr Hedin nyss föreslagit, Kongl. Maj:t ej skall finna sig på något sätt bunden vid länsstyrelsens beviljade språkkunnighet. Om än skulle inträffa, att landshöfdingen och hans underordnade tjänstemän icke äro mäktiga finska språket, är ju Kongl. Maj:t oförhindrad att vända sig till någon utanför samma styrelse stående person, och utan tvifvel finnas icke få sådana jemväl bland civile eller ecklesiastike tjänstemän, som äro hemma i språket och kunna utöfva den åsyftade kontrollen.

Jag vill också mot samme talares uttryckta farhåga, att detta skulle vara första steget till någon regeringens tidningsutgifningsverk-

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

samhet, påminna om det af nuvarande ordföranden i Stats-Utskottet mera än en gång citerade yttrandet angående borgaren i Lund, som, därför att han setts gå ut genom "norre port", kunde befaras slutligen komma att "falla ut i Ishafvet". Jag tror denna lilla historia skulle kunna till vederbörandes lugnande användas äfven i detta fall.

Jag ber att få instämma i yrkandet om bifall till det af Herr Hedin senast formulerade förslag, hvilket jag för min del gerna erkänner ega företråde framför det förra.

Herr Abr. Rundbäck: Jag är alldeles öfvertygad, att det icke finnes en enda man inom Kammaren, som fäster afseende vid den begärda lilla summan. Här står ett ganska stort politiskt intresse vid sidan, och då vi snart sagdt dagligen diskutera frågor, som gälla millioner för att skydda vår sjelfständighet, så är jag förvissad att ingen fäster sig vid sjelfva beloppet af detta lilla anslag, som angår samma sak. Men meningarne kunna vara olika om sättet för användande af den lilla summan. Mot det af motionären föreslagna hyser jag betänkligheter, som göra att jag icke obetingadt kan bifalla detsamma. Herr Ola Andersson har påpekat flera af de olägenheter, som med detta förslag äro förenade, och flera skulle jag kunna tillägga. Det kan ju hända, att af en eller annan anledning i en sådan tidning inflyta artiklar, hvilka en annan regering kan finna mot sig fiendtliga. Med anledning häraf kunna obehagliga förvecklingar uppkomma, för hvilka vi likväl ej behöfva utsätta oss, om vi ställa klokt till.

Nu har svenska staten för den finsktalande befolkningen i dessa bygder gjort ganska mycket, — det bör man ju tacksamt erkänna. Så hafva vi i Haparanda ett folkskolelärareseminarium, der den finsktalande befolkningens lärarekandidater få sin uppfostran och lära sig att tala båda språken. Vi veta också att alla läro- och läseböcker för skolorna deruppe äro tryckta på såväl finska som svenska. Således har staten gjort rätt mycket till förmån för dessa bygder. Det af motionären begärda anslag torde enligt mitt förmenande kunna bättre användas, utan att man på något sätt blottställer sig. En dylik summa skulle ju kunna användas till ytterligare öfversättningar af svensk litteratur, särdeles historiska verk, hvilka kunde skänkas till sockenbiblioteken och genom hvilkas läsande folkets hjertan och kärlek skulle vändas till fosterlandet. Jag tror att, om vi vid denna riksdag beviljade ett ännu större anslag till det af mig nu påpekade ändamålet, skulle vi vinna mycket mera för den sak vi önska och detta utan allt obehag.

Det är på dessa grunder som jag för närvarande finner mig böra yrka bifall till Utskottets hemställan, ehuru jag eljest vill göra allt hvad göras kan för att på annat sätt befordra den finsktalande befolkningens intressen.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Då jag tagit till orda i ändamål att försvara Utskottets hemställan, ber jag att få förutskicka den anmärkning, att detta icke sker till följd af det obetydliga anslag, som det här är frågan om — ty äfven om anslag eljest kunna hafva

något att betyda för mig, är detta likväl icke förhållandet i förvarande fall. Icke heller uppträder jag till Utskottets försvar, därför att Utskottet, såsom en talare yttrade, må vidhålla *i dag*, hvad Utskottet beslutar *i morgon*, ty något sådant låter sig ju icke göra, och jag gör det icke ens på det att Utskottet må stå fast vid hvad det *i går* beslutade. Ty äfven om Utskottet hade tillstyrkt bifall till motionen, skulle jag för min del ändå hafva satt mig deremot. Jag gör detta ingalunda därför, att jag ej anser att man bör göra hvad som skäligen kan och bör göras för den finsktalande befolkningen — under förutsättning att det sker på ett lämpligt sätt — utan därför att jag håller före, att det af motionären föreslagna sättet är alldeles olämpligt. Jag underskattar ej heller deras mening, som i sin förkärlek för den finsktalande befolkningen vilja antaga nära nog hvilket förslag som helst, i den tron att det alltid lärer till att visa sina sympatier för denna befolkning. Jag måste tillstå, att äfven om man hyser kärlek till denna befolkning, kan det ligga vikt uppå att se till, hvilka medel man begagnar och i hvad syfte man arbetar. Det medel, som af motionären blifvit föreslaget, är emellertid efter mitt förmenande fullkomligt olämpligt, och Herr Key har i sådant hänseende redan i början af diskussionen framhållit åtskilliga omständigheter, som synas mig särdeles beaktansvärda. Dertill kommer att, om det vore meningen att söka draga till sig en befolkning, som icke talar samma tungomål, som den öfriga nationen, sådant väl snarare skulle befrämjas derigenom att denna befolkning lärde sig det språk, som talas af nationen i sin helhet, än genom att aflägsna befolkningen från detta mål. Ty det vore väl att aflägsna den, om man gäfvade ut en tidning på dess eget språk. Vore nu den finsktalande befolkningen der uppe i landet öfvervägande, då kunde man säga att detta vore riktigt; men huru obetydligt är icke dess antal i förhållande till dem, som tala svenska? Kan det då vara skäl att aflägsna dem och icke i stället söka åstadkomma en förening i afseende å språket? Då jag likväl icke kan finna annat än att motionärens förslag går i en alldeles motsatt riktning, tror jag att man, såväl ur den synpunkten som ock på de af Herr Key framhållna grunder, bör akta sig för att slå in på den vägen. Hade motionärens förslag gått ut på att befordra svenska språkets utbredande, då skulle jag fullkomligt varit med derom, men icke nu. Och jag hemställer för öfrigt till Kammaren, huruvida det ens kan vara klokt att antaga ett förslag sådant som det föreliggande. Ty man kan befara, att förvecklingar i framtiden kunna uppstå derigenom att en tidning, som är försedd med understöd af staten, möjligen kunde yttra sig något friare, än som med god grannsamhet kunde vara förenligt.

Men det mest förunderliga, som jag förnummit i denna sak är, att jag hört åtskilliga litteratörer, hvilka eljest pläga vara mycket rädda för och icke ens vilja höra talas om en tidning med statsunderstöd, nu hafva uppträdt och yrkat bifall dertill att en tidning med understöd af staten måtte komma att utgifvas. Männe, om man konsekvent skulle gå till väga på det sättet äfven med andra pressens

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

Om under-
stöd för en
tidning.
(Forts.)

alster, de sjelfva skulle finna sig belåtna dermed? Männe samhället sjelft kunde vara belåtet dermed? Sin välvilja kan man visa dem på annat sätt än ett för fäderneslandet skadligt.

På grund af dessa skäl hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Nordenskiöld: Jag ber allenast att få instämma i den redaktionsförändring, som Herr Hedin senast föreslagit.

Herr Key: Blott några få ord för att komma i tillfälle att göra en anmärkning och en erinran.

Mot en ärad talare, som lät för oss framskymta ett Slesvig-Holstein i dessa bygder, ber jag få anmärka att, om folkökningen skulle försiggå så hastigt som motionens anhängare synas vilja antaga, enär under denna diskussion på några timmar befolkningen ökats med ett antal af 2,000, man möjligen skulle hafva anledning att frukta för ett framtida Slesvig-Holstein. Motionären, om jag håller mig till honom, har uppgifvit den ifrågavarande befolkningen till ett antal af 15,000, men sedermera har detta antal beständigt ökats. En talare här i dag har uppgifvit befolkningen till mellan 15 och 16,000, en annan talare till mellan 16 och 17,000, och slutligen har en talare på göteborgsbänken sagt, att antalet uppginge till minst 17,000; således en folkökning med 2,000 på några timmar.

Vidare ber jag få erinra om att, på sätt många gånger här i dag förut upprepats, länskungörelser och folkskrifter redan nu utgifvas på finska språket. Och dessutom vill jag erinra om en annan sak, som man förbisett eller åtminstone mycket litet betonat. Det omnämndes blott helt kort och i förbigående af en stats-utskottsledamot. Denna befolkning har ju redan, enligt hvad motionären sjelf upplyst, en tidning, som heter »Riksgränsen» och utgifves både på *finska* och *svenska* språket. När nu denna befolkning har fått, såsom en talare här bredvid yttrade, sina folkskolor ordnade med undervisning på finska och dessutom på finska språket utgifvas folkskrifter och länskungörelser samt en tidning i Haparanda, så frågas: är icke detta nog för en befolkning af 15,000 personer?

Slutligen ber jag att få göra en allmän reflexion. Vi veta alla, att i Finland tyvärr pågår en häftig och bitter strid mellan finska och svenska språken. Det kan icke nekas att det *är* berättigadt till en viss grad, att en majoritets nationalkänsla känner sig manad att uppträda emot en länge öfverlägsen främmande minoritets bildning. Jag har därför icke gillat det *sätt*, hvar på detta sker i Finland. Men jag påstår också, att det *icke* är berättigadt att å svensk sida söka, om icke utrota, dock försvåra inträdet af det svenska språket inom en del af våra egna landamären, och detta skulle man göra, då man bredvid en tidning, som icke anses nog för en befolkning af 15,000 personer, vill tillskapa ännu en annan tidning för att liksom påtruga denna befolkning att hellre läsa det finska språket än det svenska, hellre känna sig såsom främlingar än såsom landsmän.

Herr Berg: I anledning af den siste ärade talarens yttrande att, enligt hvad motionären upplyst, redan nu utgifves på finska språket en tidning i Haparanda, ber jag att få fästa uppmärksamheten å den redogörelse för denna tidning, som Stats-Utskottet i sitt utlåtande själf lemnat. Utskottet säger nemligen, att tidningen »till följd af den fåtaliga befolkningen och prenumeranternas ringa antal knappast kunde i sitt nuvarande omfång fortsättas, än mindre utvidgas». Det är just med anledning deraf att all sannolikhet förefinnes för att utgifningen af tidningen icke kan längre fortgå som motionären begärt, att ett anslag måtte beviljas för att kunna bibehålla tidningen och tillika måhända något utvidga den.

Man har sagt, att det anslag, som begäres, är alltför obetydligt för att derom tala. Men man har påstått, att det ändamål, hvartill anslaget skulle användas, icke skulle vara lämpligt. Om så vore, måste detta ändamål vara synnerligt olämpligt, efter som man vill vägra beviljande af en summa, som man kallar en obetydlighet och hvilken endast är ifrågasatt att utgå under några få år. Man har ansett, att genom utgifningen af en tidning på finska språket man skulle aflägsna befolkningen från Sverige i stället för att närma den till detta land samt att det vore mera skäl att bevilja medel för att göra befolkningen nödtvungen att lära svenska språket. Jag tror att ett försök i denna riktning skulle vara lika ändamålslost som olämpligt; och erfarenheten visar hvart sådana försök leda, som afse att tvinga en nation — ty såsom sådan måste denna befolkning betraktas — att frångå sina ärfda vanor och lära sig ett annat språk. Jag tror att det bästa och rätta sättet för att få denna befolkning fast vid vårt land, är att man visar den, att man icke vill åstadkomma någon rubbning i dess ärfda vanor, utan tvärtom tillmötesgå dess önskingar. Men det är icke i något politiskt syfte, som jag här uppträd. Jag har uppträd till förmån för detta obetydliga anslag, därför att jag anser att billigheten fordrar dess beviljande. Man har anmärkt, att befolkningen eger länskungörelser och skolböcker på finska språket, samt att, om man kunde åstadkomma utgifvande af historiska afhandlingar på detta språk, sådant vore vida lämpligare än att gifva befolkningen underrättelse om hvad som inom eller utom landet tilldrager sig, och jag hemställer till Herrarne samtliga, huru ni skulle befinna eder i ett land, der man icke finge inhemta annat än hvad man kan lära sig af skolböcker och historiska afhandlingar? Jag frågar, om det kan vara skäl att vägra ett anslag, jemförelsevis så obetydligt som 2,000 kronor, då man dermed skulle kunna tillmötesgå ett erkänt behof hos en, om ock liten befolkning. Ej heller synas mig de vådor man trott sig hafva att vänta deraf kunna blifva synnerligt stora. Så har man föreställt sig, att den person, åt hvilken denna summa tilldelas, kan vara en sådan, som i tidningarne uttalar åsigter, egnade att framkalla förvecklingar med främmande makter. Ja, sådant kan man väl tänka sig, men i så fall upphör sannolikt med detsamma anslaget och den konflikt, som af dylik anledning tilläfväntas uppstått, bör väl då ej kunna blifva af särdeles betydelse. Vidare hade man föreställt sig att, eftersom en tidningsskrifvare väl icke

*Om understöd för en tidning.
(Forts.)*

Om under-
stöd för en
tidning.
(Forts.)

kan sakna åsigter, den tidningsutgivare, hvarom här kunde blifva fråga, i tidningen komme att uttala för befolkningen möjligen skadliga åsigter. Men deremot ligger ju också korrektivet i de vilkor, hvarunder anslaget skulle meddelas. Såsom sagdt, någon fara att bevilja detta anslag kan jag icke inse; och då man tyckes vara ense derom, att anslaget icke är sjelfva hufvudsaken, så ser jag intet skäl, hvarför man ej nu skulle bifalla detsamma.

Jag förenar mig i det af Herr Hedin nyss framställda yrkande.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag ber Kammaren icke blifva otålig; endast en minut! Herr ordföranden i Stats-Utskottet har gjort sig den mödan att söka förringa antalet af vår finsktalande befolkning i Norrbottens län. Jag ber att mot de siffror, hvilka han flere gånger upprepat såsom meddelade af motionären, få anföra de siffror, som förekomma uti den i tryck senast utgifna 5-årsberättelsen för Norrbottens län, nemligen för den med 1875 slutande femårsperioden, deri befolkningen uppgifves (den finsktalande) till 16,400 personer och något deröfver; hvarjemte i samma 5-årsberättelse landshöfdingen i länet fäster uppmärksamheten på huru den finska befolkningen allt mer och mer griper omkring sig i det inre af länet, nemligen i Lappmarken. Nu har sagde embetsman upplyst mig, att befolkningsnumrären i Norrbottens län i näst afgifvande 5-årsberättelse kommer att upptagas till en siffra af 17,000, hvilken siffra, om man medräknar den finsktalande befolkningen i ett fögderi, som förut icke räknats till finska distriktet, torde höjas till 19 å 20,000. Det är landshöfdingen i Norrbottens län, som bemyndigat mig att offentligen meddela dessa uppgifter.

Herr ordföranden i Stats-Utskottet har vidare sagt, att den här omhandlade befolkningen redan har en tidning. Dermed förhåller det sig så, att tidningens utgivare jemte en annan oegennyttigt intresserad person genom egna uppoffringar och ansträngningar kunnat bereda befolkningen åtmiastone något tillfälle till tidningsläsning. Emellertid är tidningen illa försedd med redaktionskrafter och stödjande sig på en svag ekonomisk basis, alltför obetydlig för att kunna konkurrera med de finska tidningar, som, efter hvad jag hört berättas, till ett antal af ett hundra exemplar komma öfver gränsen, vare sig med posten eller genom finska kolportörer, hvilka möjligen begagna tillfället att på samma gång sprida sina läror.

Herr ordföranden i Stats-Utskottet har slutligen sagt något, hvaröfver jag blott vill yttra min förvåning. Han har nemligen sagt, med anledning af den strid, som för närvarande pågår i Finland mellan tvenne partier, af hvilka det ena har till syfte att derifrån uttränga svenska språket, att detta sträfvande är i viss mån berättigadt, eftersom det är *majoritetens*. Finnes det då i verlden ingenting som är heligt annat än "majoriteterna"? Skulle det vara berättigadt i någon mån att vilja ur Finland uttränga det språk, på hvilket de finska bataljonerna kommenderades vid Lützen och Oravais, det språk, på hvilket Runeberg har sjungit!

Om understöd för en tidning.
(Forts.)

Grefve Sparre: Jag ber att få förklara, det jag frånträder mitt förra yrkande och förenar mig i det af Herr Hedin nu senast framställda. Jag kan emellertid icke underlåta att med detsamma tillkännagifva, att jag omöjligen förstår, huru några politiska följder skulle kunna uppstå af att bevilja det här ifrågasatta anslaget. Att jag erkänner pressens vikt och betydelse, det har jag i mitt förra yttrande tydligt uttalat. Men att några politiska förvecklingar skulle uppstå, därför att ett tidningsblad yttrar sig om en annan nation, det kan jag icke fatta. Då skulle vi i sanning råkat ut för många politiska förvecklingar; åtminstone har jag ofta i våra tidningar läst ganska skarpa omdömen om främmande nationer. Man har äfven sagt, att det ifrågasatta tidningsföretaget skulle vara egnadt att uttränga det svenska språket. Det tror jag icke. Språkets bibehållande beror af helt andra förhållanden än af en liten tidning. Snarare skulle den sistnämnda kunna bidraga till att lära finnarne svenska språket, eftersom den tryckes både på svenska och finska. Hvarje försök från statsmakternas sida att tvinga folken hämnar sig alltid sjelft. Vi hafva exempel derpå i Slesvig-Holstein. Vi kunna icke neka, att från Danmarks sida gjorts åtskilligt i den vägen.

Jag tror således att vi i detta afseende kunna låta klokhetens och billighetens synpunkt gälla och icke tala om att befolkningen icke behöfver några andra underrättelser än dem, som kunna finnas i länskungörelserna. Jag utfärdar sjelf sådana kungörelser och finner dem visserligen högst intressanta, men jag befarar, att befolkningen inom mitt län icke skulle finna sig tillfredsstäld af att icke få några andra nyheter. Pressen har numera antagit en så betydelsefull ställning, och vi sjelfva, vi må tala svenska eller finska, hafva behof af att följa med hvad som händer.

Herr Lasse Jönsson: Jag påminner mig att för omkring 3 eller 4 år sedan var ett förslag vid Riksdagen före om införande vid något läroverk i Norrland — jag minnes ej rätt hvilket — af en särskild klass, der finska språket skulle läsas. Det uppstod då en långvarig öfverläggning härom i denna Kammare, och jag erinrar mig att en dåvarande, numera afliden ledamot från Skåne af denna Kammare yttrade: "Om vi i Skåne, sedan vi upphört att vara danska undersåtar, likväl fortfarande haft danska lärare och danska embetsmän, tro Herrarne, att vi då skulle hafva talat vackrare språk än vi nu göra, hvilket jag medgifver just ej är så väljudande?" Tro Herrarne, att finnarne deruppe få mera svensk utbildning, om vi nu gifva medel för utgifvande af en finsk tidning derstädes? För min del tror jag det icke och yrkar därför bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels ock på afslag derå och bifall i stället till det af Herr Hedin framställda förslag, sådant detsamma af honom slutligen affattats; och fann Herr Talmannen den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes,

skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 24:de punkten af dess Utlåtande N:o 10 a), röstar

Ja,

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets förvarande hemställan, lemnat bifall till det af Herr Hedin under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande, sådant detsamma af honom slutligen affattats.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 98 Ja mot 67 Nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Mot det sålunda fattade beslutet anmäldes reservation af Herrar *Hedin* och *Hedlund*.

Punkten 25:

Lades till handlingarne.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidein

H. A. Kolmodin.